

Poštšina plačana v gotovini.

Cena 4 Din

DOMAČI PRIJATELJ

LETNIK II
ŠTEV. 2

Vsem našim čitateljem!

V prvi številki smo prosili vse one naše čitatele, ki še niso plačali naročnino, da to store s položnicami, ki smo jih prvi številki priložili. Tej naši prošnji se je odzvalo veliko naših bravcev. Prisrčna hvala! Zamudnike pa ponovno prosimo, da to malenkostno naročnino takoj nakažejo. Kdor ne more plačati 30.— Din, ta naj nakaže saj za pol leta 17.— Din. Če je kdo položnico založil, ta naj od uprave Sv. Petra c. 24 z dopisnico zahteva novo položnico. Kdor pa nima zanimanja za dobro čtivo in se mu zdi škoda žrtvovati to malo svotico, ta naj bo toliko priazen in naj

nam obe številki takoj vrne. Na ovitek naj zapiše „Ne sprejemem“ in izroči pismonoši.

Kdor lista ne vrne, tega smatramo za naročnika in je dolžan plačati najmanj za pol leta.

Če ni komu kaj všeč, ta naj piše uredniku Sv. Petra c. 24. Če kdo ene ali druge številke ne prejme, ta naj piše dopisnico z natančnim naslovom.

Vse pa prosimo: priporočajte našo revijo, pokažite jo prijateljskim družinam, kajti čimveč naročnikov, tem boljša in večja bo vsebina.

Vsebina 2. številke:

Svidenje (Ivan Albreht). — Življenje (Marijana Željeznova Kokalj). — Poljub (Slavoj Bolhar). — Pust (Gustav Strniša). — Zimski večer (Matija Lipužič). — Ljubavni signal (Fran Pogacnik). — Obrazi iz ljubljanske drame, Milan Skrbinšek, Polonica Juvanova (Silvester Škerl). — Slovenski pevci — Juliju Betettu (Ivo Peruzzi). — Širom sveta. — Onim, ki hočejo, ali

morajo graditi lastni krov... (Arh. Ivan Zupan). — Nekaj besed o možitvi. — Pomlajevalni problemi (Dr. Haberland. Prir. F. P.). — Svaljčica. — Cvetje v zimi. — Ročna dela. — Zakaj imajo puški zvite repe (Rose Fyleman, preložil Griša). — Naše knjige. — Smešnice.

Posebna priloga: Solnčna roža (Dr. Fran Zbašnik).

Naslovna stran originalni linorez „Gorenjec“ je delo slikarja-grafika E. Justina.

„Proja“ terpentinska krema daje usnju lep blesk, ter ohranjuje usnje.

Kdor varčuje, uporablja edino „PROJA“ terpentinsko kremo!

TEHNIČNI BIRO
LJUBLJANA, Gradišče 13

izvršuje načrte vsakojih zgradb, zunanjo in notranjo arhitekturo, interijerje proračune; stavbno vodstvo, strokovna mnenja, dekoracije i. t. d.

Napake, storjene pri projektiranju in gradnji stanovanjskih hiš, gospodarskih in tvorniških poslopij imajo dalekosežne posledice. V večini slučajev jih ni mogoče več popraviti. Eventuelne naknadne preureditve prostorov so zvezane z visokimi stroški.

Zato se obrnite predno projektirate in gradite na nepristranskega tehnika, ki Vam bo stal z nasvetom na strani in bo ščitil Vaše interese.

S tehničnim zastopstvom zvezani stroški so minimalni v primeri s tem, kar si lahko v vsakem

slučaju prihranite na gradbenih stroških, poznejših popravilih, preureditvah i. t. d., če so načrti racionalno zasnovani in je tudi stavba tehnično brezhibna. Zato se obračajte pismeno ali ustmeno na edino tehnično pisarno te vrste, ki sama nima interesa na izvršitvi gradbenih in drugih profesionalističnih del, ker ščiti v vsakem slučaju le stavbnega gospodarja. Iskoristite naše dolgoletne izkušnje v tehničnem in pravnem oziru in nam sporočite Vaš cenj. naslov, da Vam moremo staviti podrobno oferto.

„OBNOVA“ gradbena družba z o. z.

Zastopstvo za

„HERAKLIT“

to je gradbeni material, obstoječ iz okamenele lesne volne.

Posebno priporočljiv za

nazidke, prizidke, manzarde, medstene; za vile, delavske hiše in planinske koč.

Najprimernejše sredstvo za vzidavo podstrešnih stanovanj v stare hiše.

Dobavlja se: v obliki 10m velikih plošč razne debeline, za postavljanje sten in za izolacijo ali kot surovi material za tlačenje sten.

PREDNOSTI. Lahkota: 1 kub. m tehta samo kg 350, 1 kub. m opeke kg 1670. — **Izolira** proti mrazu, toploti in zvoku mnogokrat bolje kakor vsako drugo sredstvo. — **Ognjevarnost** je ista kakor pri opeki; zavarovalne premije kakor za zgradbe iz opeke. **Brza in enostavna izvršitev:** vila je popolnoma dovršena in suha v 90 dneh. — **Cenenost:** 20 do 30% prihranka pri stavbenih stroških. — **Kemična sestava** prepreči zarejo mrčesa, kakor pojavo gnilobe in gob.

IV. BRUNČIČ & FR. REBERNIK

Stavbena in pohištvena
pleskarja in ličarja
LJUBLJANA, KOTNIKOVA UL.

Se priporoča za vsa v to
stroko spadajoča dela.

Cene zmerne. — Priznano solidno
delo. — Jamstvo po dogovoru.

Franc Fujan

krovski mojster
LJUBLJANA
Galjevica štev. 9

se priporoča za vsa krov-
ska dela, ki jih izvršuje
strokovno in solidno

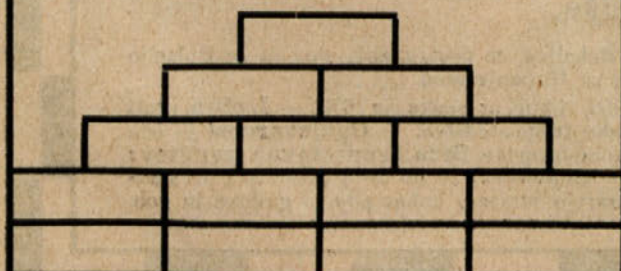
Podružnica:
CELJE, Lava 21.

IVAN KOPITAR

OBLASTVENO KONCESIJONIRANI
ZIDARSKI MOJSTER

Natančnejše informacije se dobe:

LJUBLJANA
KRALJA PETRA TRG ŠTEV. 3

Najboljši in najtrpežnejši
krovski material
je umetni škrlilj
za kritje streh

„KAMENIT“

Izdeluje ga tovarna
„Kamenit“ v Laškem

Lastnica:

Stavbna družba d.d.
LJUBLJANA, VRTAČA ŠTEV. 5

DOMAČI PRIJATELJ

MESEČNIK ZA ZABAVO IN POUK.

Leto II.

29. februarja 1928.

Štev. 2.

Izhaja koncem meseca. — Naročnina letno 30.— Din., polletno 17.— Din. — Posamezna šte. 4.— Din. — Izdaja: konzorcij „Domačega prijatelja“. — Odgovoren za izdajateljstvo in uredništvo urednik Emil Podkrajšek, upravnik agr. Vladimir Sergejev. Za tiskarno J. Blasnika nasl. v Ljubljani Mihael Rožanec. Vsi v Ljubljani. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Sv. Petra c. 24. — Rokopise ne vračamo.

Ivan Albrecht:

Svidenje.

(Iz zbirke „Žerjavica v krvi.“)

Neli je mineval čas kakor na trnju. Vsaka minuta je bila strašna mora, ki leže na človeka z vso svojo težo in se zaseda vanj, da se zajeda bolečina do mozga. Več ko tisočkrat je dopoldne pogledala skozi okno, ko pa je potem vprašala mater, ki je prišla v sobo, koliko je ura, ji je rekla, da je komaj deset.

„Mati, jaz znorim,“ je rekla Nela in s sklenjenimi rokami zakrila oči.

„Nela, Nelica, poglej, koliko sva že pretrpeli. — Premagaj se samo še —“

„Ne morem več, mati, ne morem —“

„Ali Nelica, srce moje, kaj je vendar nekaj minut, teh par ur, ko veš, da popoldne ob petih pride?!“

„Ob petih, mati, ob petih, a zdaj je šele deset!“

V krčevitem joku se je sesedla mladenka na divan, skrila glavo v blazine in podrhtevala.

„Nelica“, jo je v plahem sočutju klicala mati, toda mladenka se ni odzvala. Gospa Amalija je tedaj tiho sedla za malo mizico in vzela v roke vezenje. Bilo ji je tako čudno tesno, da sama sebe ni mogla razumeti.

Ko je med vojno jelo po mestih naraščati pomanjkanje, se je gospa Verličeva s svojo edinko preselila na deželo, v neznamen letoviški kraj, kjer je najela malo vilo in čakala boljših časov.

Kot vdova po vladnem svetniku Verliču je živela čisto v zatišju in posvečala vso svojo skrb samo hčerki, ki je bila zaročena z avskultantom Milanom Gradišarjem. Milan je kot rezervni poročnik odšel na bojišče, javil pozneje, da je postal nadporočnik in da mu je sreča še dosti naklonjena. Bil je nadarjen.

smel in ljubezniv človek, ambiciozen in vendar skromen v vsem, tak, da je gospa Amalija natihoma blagrovala svojo hčerko zavoljo njega.

Nenadoma so izostale o Milanu vse vesti. Naj mu je Nela še tako pisala, ni dobila od njega odziva. Tudi poizvedovanje ni zaleгло nič. „Rdeči križ“ ga ni mogel izslediti, v seznamu izgub ga ni bilo, pa tudi ranjenci in bolniki, ki so tu in tam prihajali na kratek oddih domov, niso nič gotovega vedeli povedati o njem. Eden ali drugi je kaj namignil, pri daljšem izpraševanju pa se je pokazalo, da nič ne ve ali vsaj ne nič gotovega.

Nelo je objela žgoča bol. Ni bila to samo žalost za izgubljenim ljubljanim bitjem, ampak ona jedka negotovost, ki človeka s svojim strupenim žalom pika in muči od minute do minute ter ga vsak hip tira v blazen obup, da ga trenotek nato spet lahko premami z bliščem kopreno najrazkošnejše nade ter začne potem z mučenjem in trpinčenjem iznova... Tako je minilo dolgo leto, ki je Nelo popolnoma strlo. Prečute noči so dale njenim črnim očem moten, zagoneten blesk blaznosti, cvetoče lice je jelo bledeti in veneti in njen bujni stas se je krčil in krusil pod težo strašnega bremena. Nela se je ogibala ljudi, presedevala po cele dolge dneve sama v svoji sobi in topo strmela skozi okno v daljo, kjer so planine svojo deviško lepoto prožile solncu. Preklinjala je v svojem nesrečnem srcu njihovo lepoto in veličino, ko se je čutila tako brez moči v svoji bolečini.

Mati jo je skušala tolažiti, toda vsaka njena beseda je kanila kakor olje na žerjavico ter le osveževala Nelino bol, mesto da bi jo bila blažila.

In sivi so bili vsi tisti strašni dnevi, črni v svojem strupenem ognju. Nele ni zanimalo nič več na svetu. Gigantski dogodki po bojiščih, ki so klesali svetu novo lice, so šli mimo nje brez sledu in brez odmeva. V vsem in povsod je bilo veljavno zanjo eno samo edino dejstvo:

„Milan —“

In je vedela samo, da ne ve, kaj je resnica: Ali Milan živi, pa jo je v gorjupem napoju vojnega vrvenja pozabil, ali pa Milana ni več med živimi... Ako je to res, kakšen pomen ima potem sploh še njeno življenje?...

Tedaj je sporočil Milan, da pride v ponedeljek ob petih popoldne.

To je prišlo tako nenadoma, tako popolnoma nepričakovano, da bi bila Nela skoro umrla ob tej novici. Brzjavka je bila, kratka sicer, toda jasna ko kristal. Vsaj prvi hip, v soboto popoldne, ko jo je Nela prejela, se ji je zdelo tako. Pela je, poskakovala in plesala, pomerjala obleko za obleko in izpraševala mater, naj ji pove, katera se ji najbolje prilega, potem pa je jela objemati in poljubljati ubogo gospo Amalijo s tolikšnim ognjem in s takšno strastjo, da je bila dama, dasi sama vsa vesela, vendar resnično prestrašena in zbegana spričo takih izbruhov hčerkinе sreče.

Se v nedeljo je vse pelo v Neli. Kamor se je ozrla, se je odzval Milan. Spet je bilo lepo po njej in vrt in trate in planine in nebo nad njimi v svoji topli sinjini, vse je spet v lepoti živelo za Nelo.

V nedeljo se, ali potem...

Priplazilo se je iz nevidne teme kakor žubelj črnega ognja. Stotero pomislekov je rastle in stotero bojazni. Pride morda in poreče: „Zbogom, Nela, najina pota gredo narazen.“ Pride morda in ne bo več Milan, ampak štrla senca njegova, ki ga ona ljubi — pride morda umreti domov, da ji zada še globljo rano... Ah, v brezkončnost so se pletla domnevavanja in ugibanja, eno hujše od drugega... In kakor razpeto na nategalnici si je želelo Nelino izmučeno biče jasnosti in konca...

Počasi, ko da topo pada svinec, je minila ura, druga, tretja, a vsaka je bila hujša in bolj strupena za Nelo. Do take napetosti so se razvijali njene živci, da je sleherni mislica kakor nemirna struna podirtevala na njej.

„Na kolodvor ne moreš taka,“ se je zbala gospa Amalija.

„Ne morem,“ je priznala Nela.

Potem je mati poskrbela voz in se hitro vrnila k hčerki.

Izmed vseh oblek si je zbrala Nela najpreprostejšo. Oblekla je čisto belo batistasto oblekco, brez vsakršnega nakita. Edini okrasek je bil ozek svilen črn trak, prevezan globoko na prsih v pentljo. Tudi uhanov ni marala in ne zapestnice. Samo na prst si je nataknila prstan, ki ga ji je bil dal Milan pri zaroki. Droben, zlat obroček, izdelan v obliki verižice. Ko ga je ogledovala, je kanila solza nanj. Na zlati podlogi je blestela lepše nego najčistejši demant.

Gospa Amalija se je oblekla v črno, le pajčolanasto tenki ovratnik je bil bel.

Tako sta čakali.

Na mizi so dehteli nageljni in vrtnice, temnordeče vrtnice.

Na etažeri je tiktakala, poredno in naglo tiktakala ura v mramornatem, stebričastem okvirju.

Spodaj je zadrdral voz in se vstavil. Mati je pogledala skozi okno, Nela ni mogla, si ni upala. Bleda ko sadra je sedela in čakala.

Po stopnicah koraki: težki, okorni koraki.

„To je kočijaž, ki nese prtljago“, je pomislila Nela. — Nato spet koraki, lahki in prožni...

„To je — Milan,“ je drhtela Nela.

Tedaj se odpro vrata. Visok, malce shujšan in s sledovi trpljenja na obrazu vstopi Milan, ogrnjen v sivozeleno pelerino.

Nela se dvigne, mu stopi nasproti in strmi. — Zaman čaka, da ji seže v roko, da jo objame...

„Milan“, jekne tedaj in se mu hoče vreči okrog vratu, toda sloki častnik se odmakne in se sunkoma strese, da mu zdrkne pelerina na tla.

Tedaj omahne gospa Amalija in Nela se s krikom zgrudi na tla. Milan je brez rok. Počastno mahedrajo prazni rokavi in se odbijajo od ledij.

Divje žarko se zasvetijo njegove oči, ko se skloni k zaročenki, ki si z materno pomočjo poragoma opomore in vstane. Objame ga okrog pasu, posadi na divan in začne poljubljati.

„Moj, moj, moj Milan. —“

Castnik gleda in se smehlja. Bolj in bolj gore njegove oči. Česar ni moglo dovršiti trpljenje in gorje vojne, je zdaj dopolnila presilna sreča ljubezni. Sunkoma se vrže Milan na hrbet in hrope kriči:

„Naprej! Prva in četrta naprej!“

Krčevito se sučejo žareče oči, a iz ust se trga krik:

„Mitraljeze, ogenj desno v bok! Hurá!“

Zdaj Nela jasno spozna vso grozo:

„Milan je blazen!“

Onemogla poklekne kraj njega in se ga

oklene z obema rokama in s solzami in s poljubi hoče izlečiti njegovo gorje.

Gospa Amalija gleda in drhti. V sobo se tiho in brezbrizno plazi mrak.

„Moj Bog,“ pravi kočijaž in odštorklja h konjem. „Čisto pameten je bil vso pot, zdaj, ko ga tako lepo sprejmô, gre zlodej pa znoreti. Bog jih razumi, te gosposke ljudi.“

In se skobaca na kozla, zamahne z bičem in zategne:

„Hiii —“

Zgoraj v vili se koplje v solzah bolečina, ki je brez imena.

Marijana Željeznova-Kokalj:

Življenje

Življenje
je kakor nizi
zdihljajev,
smehljajev.

Življenje
je kakor stolp poševni v Pizi
nevarno
in čarno.

Življenje
je kakor Ponte dei Sospiri . . .
Le pot čez njega
naznanja konec vsega —
ker se tedaj srce še-le umiri . . .

Slavoj Bolhar:

Poljub

Ko si se prikradel med to sodrgo na naš planet, ko se je tvoje srce siloma odtrgalo od materinega in je pognalo prvo kri po žilah, ko nisi iskal še nikjer drugje zavetja, kakor pri njej, ki te je v bolečinah in ljubezni spočela, je bila Ona prva, ki ti je utisnila pečat življenja in ljubezni:

poljub sladak.

* * *

Življenja maj ti siplje cvetje naokrog, moč, sila in lepota ti nudijo svoje dobre.

„Daj, pridi, ne zamudi!“

Prešerno je tvoje srce, radost ti polje po žilah, telo drhti v objemu in srce govori k srcu. Ah, ta tajna, večnolepa govorica!

Čutiš, da je ves svet tvoj, ljubezen uživaš v vsem njenem slaju in razkošju in iz usten te razvnema in omamlja:

poljub sladak.

* * *

Ko boš, romar, utrujen od potovanja po tem planetu došel na vrh Golgote in otepal prah s svojih čevljev, ko bo duh zahrepenel, da poleti neznano kam — v vsemirje — telo pa, da si odpočije v bližini osrčja zemlje, tedaj bo prišla bela nevesta in ti utisnila v tolažbo poslednji pečat:

poljub grenak — in pa — sladak.

Gustav Strniša:

P U S T.

Pesnik Damjan se je vračal v domovino. Že zdavnaj ni videl svoje rodne vasi in koprnel je po njej, saj jo je vsako noč gledal v sanjah, vedno drugačno, a vedno lepo in čudovito, obzarjeno z zarjo mladih spominov.

Pripravljen je bil: „Dostojno se pripeljem z vlakom, svoj skromni kovčeg bom mirno nosil v levici, z desnico bom pa pozdravljal svoje prijatelje in znance, jim stiskal roke, govoril resno toda prijazno, kakor človek, ki ga je mladost zapeljala, a so ga leta izmodrila. Pridem domov, objamem mater, edino vredno srčnega objema, katere objema sem sam najmanj vreden, pozdravim jo in poljubim; stisnem desnico očetu in ga potrepljam po rami ter povprašam po letini. Potem obiščem botra skopuha, morda mi ponudi suhe hruške, puste kot brnje, toda grizel jih bom kot najboljše sladkarije.“

Lepo je mislil in sklepal Damjan, a kaj, ko je usoda hotela drugače.

Tri postaje pred domačim selom je vstopil v njegov vagon vaški godec Cizara, ki je znal vleči harmoniko in tudi kvante skozi svoje umazane zobe.

Ko je Cizara Damjana zagledal, so se mu zaiskrile drobne pijanske oči, s kazalcem se je popraskal po svojem rdečem nosu, pljunil v levo in veselo zaploskal: „Ti si tukaj, na obisk greš v našo domačijo, pozdravljen bodi iz vsega srca!“

Pesnik se je prestrašil godca, saj se mu je le-ta dozdeval nekako nasprotstvo vsega umetniškega in lepega. Sovražil je njegovo neubrano igranje harmonike, še bolj pa tisočkrat premlete kvante, vse umazane in osvalkane. Na prijazni pozdrav je godca nemilostno nahrulil: „Pozdravljen tudi ti Cizara, še vedno vlečeš po svetu svojo razpokano harmoniko in sliniš svoje kvante umazane in vsakdanje, da bi bil pes zacvilil, če bi jih vrgel nanj?“

Godec je bil slučajno trezen. Žalostno je pogledal Damjana in sklonil glavo: „Ne govori tako, jaz pač ne morem biti drugačen. Zdi se mi, da se je vtelesila v meni vsa umazanija teh naših ljudi. Razpokana je moja harmonika in njen glas je hripav, toda moja pesem, ki jo spremlja, je še vedno vesela, še vedno upam na boljše čase, čeprav vem, da jih nikoli ne doživim, da nikoli ne pohitim v daljavo sončno in jasno kamor si odšel ti. Veruj mi prijatelj, mnogo tiste lepote, ki jo ti opevaš, sem sanjal v svoji duši, a vsakdanjost jo je umorila.“

Še globlje se je sklonil godec, a pesnik je zrl zamišljeno skozi okno, kjer so se črtali v prirodi vedno jasnejše obrisi pokrajine, katera mu je bila dobro znana, saj mu je v njej tekla zibelka.

Vlak je obstal na domači postaji, pol ure oddaljeni od skromne vasi Hruške, kjer se je Damjan rodil in kamor se je zdaj vračal.

Tik postaje se je dvigala visoka krčma, suha dolgoroka mati krčmarica je stala na pragu in gledala v vlak, ki je sopihajoč obstal samo trenutno in se takoj pognal dalje.

„Vstopiva“, je zaprosil Cizara in milo pogledal sopotnika. „Na moj račun morava danes poplakniti grlo, kajti vesel sem te in dobro vem, da te bo samo mati še bolj vesela. Veruj mi Damjan, drag si mi in ljubim te kakor tvojo fantovsko pesem!“

Nekaj veselo razposajenega je začutil pesnik v svoji duši, skoro nevede je prekoračil prag gostilne s Cizaro in že sta sedela za široko javorjevo mizo.

Praznila sta kozarce in si napivala; Cizara je postajal vedno bolj gostobeseden. Damjan je poznal omejenost vaškega godca, vendar mu je ugajala njegova hvala, bil je pač skromen človek, njegov po slavi koprneči genij se je zadovoljil z drobtinami siromaka.

Sama nista vedela kdaj sta se opijanila. Odšla sta objeta in veselo se smehljajoča. Ko sta se bližala domači vasi, se je Damjan široko zarežal, sunil je Cizaro pod rebra in ga porinil predse: „Sviraj godec, na obisk gremo danes, veselje mora biti v srcih in na vasi!“

Cizara je zazijal, pokimal in se nasmehnil, že naslednji trenutek je raztegnil svojo hreščečo harmoniko. Damjan, ki je trezen sovražil njen hripavi glas, je zdaj ob teh zvokih začutil nekaj posebnega; zazdelo se mu je, da ga pozdravljajo daljni pozabljeni glasovi. —

„K potepuhu Vivčku“, je ukazal Damjan in Cizara je ubogljivo zavil desno pod hrib, kjer je med košatim nizkim bezgom ždela pol razpala bajta.

„Ali si doma tñalo trohneče,“ se je zadrł poet in sunil v dver, da so zaškrípali tečaji. „Prikaži se, če še živiš, če te že ni popolnoma ugonobila tvoja lenoba“, se je zadrł in vstopil v nizko vežo.

„O ti si, viš ga, viš ga,“ se je razveselil potepuh udobno sedeč pri sajastem ognjišču na polomljenem stolu. Male sive oči so plašno pogledale vstopivšega, suhljata ozka roka se je stegnila v pozdrav, dočim je levica hitela pristavljat k ognju kozico napolnjeno z vodo.

„Ne boš zdajle kuhal tistih svojih žgancev, brez katerih še v mestu nisi mogel živeti,“ se je zadrł poet, pograbil nizko trinogo kozico, izlil iz nje vodo in si poveznil posodo na glavo.

Cizara se je režal, a vagabund je postal resen: „Damjan, slabe volje si, neumnosti uganjaš.“

„Pusti to! Zakaj nisi ostal v mestu in vstrajal, danes bi bil gospod? Lenoba, odjenjal si in se vrnil, tudi jaz sem odjenjal, a vrnil se nisem, nalašč ne. Ta prokleta bolezen, ki mi grize živčevje in me muči od nežne mladosti, borim se z njo in omagujem, saj je samo ona kriva, da sem zaostal; a ti prokletniki, ki so požlampali cele litre učenosti, me zato prezirajo, čeprav jih je med njimi mnogo, ki jim je vse izpuhtelo, a ostala je samo sesedlina — domišlavost. — Pa pustimo to! Pustni torek je in čas neumnosti, pojdi z nama!“

„Ne morem, trezen sem,“ je zjavkal vagabund.

„Tudi jaz sem trezen, še preveč trezen, a moj duh je pijan, pijan vsega prezira in svoboden v domači zemlji. Zastrupljen je in sam se ponižuje, čeprav ne bo nihče spoznal tega ponižanja, porojenega v preziru do vseh teh plehkkih in domišljavih. Tak hočem biti v njihovih očeh — ničvrednež in pijanec.“

Vagabund se je še nekoliko ubotavljal. Potem je zaklenil kočjo in odšli so Cizara in vagabund spredaj. Godec je nategoval harmoniko, vagabund je tolkel na dve kuhinjski pokrovki, se lovil in majal poleg suhega godca, še ves zaspan. Damjan je hodil zadnji, s kozico na glavi se je držal pokonci in korakal je ponosno kakor bi bil imel pokrito kraljevsko krono.

Počasi so šli skozi vas. Ljudje so obstajali in se smejali. V gručah so se zbirali okoli njih otroci, jih grabili za suknjiče in jim kazali osle.

Ko so prikorakali do Bencetove hiše, se je pojavila na pragu Tinca, pesnikova nekdanja ljubica in jih smehljaje gledala.

Poet je zavriskal in jo razigrano pozdravil. Zardela je in mu dejala: „Revež“, pri tem je s kazalcem pokazala na čelo.

„Pomiluješ me in misliš, da manjka v moji uri enega kolesca, o, kako se motiš ljubica, moja ura ima preveč kolesc in to je ti-sto; ona kaže čas, ki ga ljudje ne vidijo, čeprav ga živijo, škoda da si tudi ti med njimi. Blagor ti, da ne razumeš moje bolečine, a enkrat boš klela te dni, ko te bo objemal mož vsakdanje in te mučil s svojo plehkostjo. Te-

daj boš prepozno spoznala in plakala. Videz je premotil tisoče in tudi tebe, zato nisi ostala izbranka. Vendar sem kralj, čeprav brez kraljice, ki se me sramuje — pustnega norca. Pogledaj deklica Joštovo goro nad vasjo, kako sije v zahajajočem soncu! Moj prestol je to: Neštetokrat sem sedel na njem in sanjal o kraljestvu pod seboj — o svojem rodnem selu, ki je bilo tedaj moje, saj sem ga držal z vso svojo dušo in svojo ljubeznijo. Siloma sem priklepal nase vse te človeške mravlje pod seboj in jih ljubil s svojim trpljenjem. Ljudje so me pa bičali s prezirom in me zasmehovali. Danes sem pa vstal kralj med njimi, tak, kakršnega me želijo sami — norec. Vendar poljublja zahajajoča zarja moja lončeno krono, da odseva v biserih. Zdi se mi, da pronica jo žarki iz moje notranjosti in jo obsevajo, ura novega razodetja se mi bliža, zato sem kralj. — Dalje grem in brez tebe grem, ti pa vedi, da ne boš nikoli brez mene. Kratek čas si me ljubila, a čutila si mojo ljubezen za katero boš enkrat plakala. Življenje ti bo odgrnilo svoje umazane zavese in šele takrat boš gledala s pravim očesom človeka, danes si pa kakor mala slepa ovčica nebojgljena. — Pozdravljena bodi!“

Tinca je v zadregi zardela, se okrenila in odhitela v hišo. Trije popotniki so pa šli dalje.

Dospeli so do Damjanovega doma. Na pragu se je prikazala mati in se skrbno ozrla v oči svojega sina.

„Vračam se mati, z godbo in petjem prihajam v domovino.“

Mati je podala sinu roko. Opazila je žalost v njegovih očeh in siloma je iztisnila iz duše prijazni nasmešek: „Kar vstopite“, jih je povabila.

Pili so in jedli, pozno zvečer sta se pa godec in vagabund odmajala domov.

Vstopila je v pesnikovo sobico mati in sela na klop.

„Ne jezite se mati, tako je življenje, pametnega me nihče ne razume, a norca mislijo, da vsi razumejo!“

Starka se je nagnila k oknu in molčala. Vstrepetale so mlečne peroti mesečine in umetniku se je zazdelo da se je vrnil k njemu angelj njegove mladosti, vsa blesteča in mila je sedela starka pred njim in tkala zlate niti spominov. —

Poslušal je in sanjal.

Polagoma se je vračalo vse lepo in pozabljeno, duša se je umirila.

Kmalu je odšla tudi mati v zgornico in ostal je sam. Zamaknil se je, njegov duh se je dvignil na krilih rzapoloženja nad rodno vasico, pozdravil farno cerkvico sv. Barbare in splaval v tajinstveno prostranstvo.

Vso noč je sedel Damjan pri delu in šele jutranja zarja mu je zatisnila trudne oči.

Pesnikova mati je pa sanjala, da je njen sin izgnani ubežni kralj, ki spi pod skromno kmečko streho.

Matija Lipužič:

Zimski večer.

Na steklu ledenem
kristali bleste,
pod oknom večernim
snežinke iskre.

V srcu je pusto, težek somrak,
v duši je hladen, leden oblak.
Odgrni oblak mi sončni sijaj,
da sanjam o vigredi, cvetju na loki,
o dnevih pomladi s kristalnimi zvoki,
pričaraj nekdanji mladostni mi slaj!
In oblak je hladen in mrak je nem...
O, kam po tolažbo v tej uri naj grem?
Bolan sem od zimskih večerov otožnih,
žejen mladosti in travnikov rožnih. —

Na steklu ledenem
kristali iskre,
pod nebom širnim
vetrovi vrte...

Radivoj Rehar:

Pismo

(Prijatelju J. S.)

Kaj naj ti pišem v teh puščobnih dneh,
ko léгла je na nas kot siva megla
letargična topost in apatija
in vse krepkeje, vse tesneje se ovija
še samih naših sanj in hrepenenj?

Živimo še, a naših je življenj
edini cilj in vzvišeno poslanstvo
nizkotno kruhoborstvo in tlačanstvo
in prostitucija src in duhá.

Zaplankani z ograjo ozkih mej,
ne vidimo nazaj več ne naprej
in pričkam se, kakor Abderiti,
za en edini vzvišeni problem:
da li smo lačni ali — siti?

Nekdo predlagal je, da bi pečala
se s tem problemom univerza naša,
a drugi nam po časnikih razglašajo,
da bil za to edini kompetenten
pač narodni bi svet in renitenten,
svoj predlog vsak dan znova nam ponavlja.

Tako, glej, se pri nas zabava in zabavlja,
a naša se literatura, reva — kuja;
zaman „Mladina“ trudoma obuja
jo k novemu življenju in nemara
bo res, da je za pleme že prestara
in presenilna...

Vrednost romanov, pesmi, dram, novel,
se meri po imenu le in slavi
in naj, kdor slaven ni, karkoli že napravi,
ne bo nikdar priznan in spoštovan;
a do imena in do slave pride
pri nas se le če kdo je s kom v sorodu,
če ne po krvi že — pa vsaj po sodu
in čaši in po plačanem računu;
a predpogoj je: stranka, stranka, stranka!

Če si zapisan le pri eni sami,
časte te pač samo pristaši njeni,
a če pri dveh si in celo pri treh,
si slavljen (dokler ne izvejo) v vseh;
če pa ne trobiš v rog nobene —
le ne povoha niti zadnje ščenel

„In ti,“ boš vprašal, „kaj je pa s teboj?“
Eh, slabo, slabo je, prijatelj moj!
Tolaži me le to, da je moj oče
bil egipčanski bog in bo mogoče
priznalo naše javno mnenje,
če ne božanstva mojih del,
vsaj — moje božje pokoljenje!

Fran Pogačnik:

Ljubavni signal.

Bilo je na skrajnem severo-zapadu naše
domovine kmalu za tem, ko so nam vsilili se-
danje državne meje. Naše čete in oblasti so
se umaknile na določena jim mesta ob meji
in tam čakale nadaljnega razvoja stvari.

V bahati graščini, ki je raz košat hrib
obvladovala okolico, so bili nastanjeni vojaški
in civilni uradi, zmetani vsevprek, v gneči in
natrpanosti. Tu je bila tudi pošta, kjer sta bili
zaposleni podjetna gospodična Tonica, sicer
že nekaj v leti, a zelo mehkega srca, ki se je
vnemalo ob vsaki priliki, in ljubka devčica
Tinica, ki je znala pogledati tako toplo, da se
ti je srce otajalo, če si ujel njen pogled. Poštni
urad je bil v pritličju, stanovali pa sta gospo-
dični vsaka v svoji sobici, ki sta ju imeli v
prvem nadstropju, in sicer v desnem krilu

obsežnega poslopja. V levem krilu graščine,
tudi v prvem nadstropju, so postavili svoje
šotore, to se pravi pisarno s stransko sobo
kot spalnico, trije vojaki-junaki, ki so po
ljutih bojih čakali, da jih poveljstvo odpokliče
domov. Bili so to: neporazni, ženskemu spolu
opasni Branko, premeteni in vseh muh polni
Manko ter hudomušni Nanko, ki je bil poleg
vsega drugega še izurjen elektrotehnik, kar ni
brez pomena za našo prigodico, kakor bomo
videli takoj.

Jasno je, da ti trije, v boju utrjeni junaki
niso bili sanjavi mehkužci, a bližini dveh bitij
nežnega spola vendar niso mogli odoleti. To
sta gospodični naglo opazili s svojim šestim
čutom, ki ga imajo bojda samo ženske. Tako
se je zgodilo, da sta gospodični česče posečali

našo trojico v pisarni ali pod večer celo v njihovi spalnici, kjer so se — honny soit qui mal y pense! — imeli res prav dobro. Med zabavnimi razgovori in petjem jim je ob čaši štajerca in ob svaljčicah čas ginil bliskoma. A dočim so naši trije prijatelji imeli vse le za šalo, se je z ženske strani pričela kar resna ofenziva, koje cilj je bil v prvi vrsti zali Branko. A dasi so bili naskoki gospodične Tonice silnejši in vsekakor smotrenejši, je Branko, kakor je bilo videti, le podlegel milejšim napadom gospodične Tinice, seveda skrivoma, da nihče ni mogel ničesar reči. O, krepost, tvoje ime je ženska!

Pri vsej stvari je bilo namreč sumljivo to, da je Branka včasih tako le po večerji nenadoma napadel glavobol in je moral vun na svež zrak. In ob takih prilikah je gospodična Tonica zaman iskala in povpraševala po prijatelji. Dejala je, da doma ne more biti, češ da ima zaklenjeno sobo.

„Ti,“ je dejal nekoč Manko Nanku. „To ni prav, kar dela ta kujon, Branko, da ni odkrit do naju. Povedati nama mora vse po pravici, kaj in kako, če ne, mu zagodeva, da ga bo bolela glava.“

„Tako je,“ je pritrdil Nanko. Čuj, ravno kar prihaja. Vprašajva ga!“

Jedva je Branko prestopil prag, že sta ga prijatelja naskočila:

„Sedaj pa krinko dol! Povej nama po najboljši vesti in zavesti, kod blodi tvoj grešni korak, ko te prijatelja hrepeneče pričakujeta!“

„Kod naj hodim? Zraka se mi hoče in človek si včasih zaželi samote, da potem tem raje pohiti v prijateljsko družbo.“

„To je lepo od tebe.“

S tem je bil ta kratki razgovor zaključen. Manko in Nanko pa sta v duhu že snovala hudobne načrte.

Drugi dan sta se sporazumela, kaj storita. Popoldne je Branko vedel svoji dami na izprehod. To priložnost sta Manko in Nanko uporabila, da izvršita svojo nakano. Nanko je vzel klopčič tenke izolirane žice, kladivo, žrebčev in še več druge ropotije in namignil Manku. Odhitela sta na desni hodnik in postala pred vratmi gospodične Tinice. Nanko je nekam nezaupno položil roko na kljuko in pritisnil. Kljuka se je udala, vrata so se odprla,

in hip nato sta bila oba v Tiničini sobici. Sedaj pa na delo! Nanko je položil svoje orodje na tla in zlezal pod posteljo, kjer je prav po strokovnjaško pritrdil na tleh in na posteljni mreži dva električna pola, in sicer tako, da se nista stikala, če je bila postelja prazna ali če se je nahajala na njej le ena oseba. Kar pa je bilo več teže, je zadostovalo, da je pol na posteljni mreži pritisnil na podstavek pod posteljo. To je bilo brzo gotovo. Na oba pola sta navezala žici in ju skoro nevidno v kotu med steno in tlemi speljala pod podbojem skozi vrata in na isti način po hodniku v svojo sobo. Tu sta žici priključila električnemu členu, ki jima ga je davi posodila gospodična Tonica, ker je bil v uradu odveč. Člen sta spojila z zvoncec. To je bil torej pravi pravcati signalni zvonec. Ko sta delo dovršila, sta se spogledala in na ves glas zakrohotala. Nemogoče, da bi jima izpodletelo!

Pri večerji sta pustila Branka kar v miru. Ko pa se je ta dvignil, češ da gre še nekoliko šetat, ga je Nanko malomarno vprašal, če gre na zrak.

„Danes še ni bil nič sam,“ je ponagajal Manko.

„Seveda ne, saj mi kar buči po glavi od tega klepetanja babjega.“

„No, boš pa sedaj užival mir in samoto. Le glej, da se je ne preobješ.“

„Nič se ne bojta, bom kmalu nazaj.“

„Meniš?“ se mu je nasmehnil Manko. Nanko pa je pripomnil: „Če ti bo dolgočas, pa se spominjaj naju!“

Branko ju ni poslušal, stekel je po hodniku, nato po stopnicah do vežnih durí, tam pa se je okrenil in tiho kakor tat smuknil nazaj ter pobliskovo izginil v sobo gospodične Tinice. Kaj je počel tam, ne moremo vedeti, ker je vrata za seboj zaklenil.

Medtem sta Manko in Nanko sedela v svoji spalnici ob zvoncu in napeto nečesa pričakovala.

„Čudno, da nočoj še ni Tonice?“, je zamrmral Manko.

„Zdi se mi, da čujem korake. Ze prihaja“, je odvrnil Nanko.

Minuto na to je vstopila gospodična Tonica, se hlastno ozrla po sobi in vprašala:

„Kje pa je gospod Branko?“

„Je šel na svež zrak in v samoto, da si pomiri živce“, sta odgovorila prijatelja.

„Sedaj?“ Tonici se je videlo, da ne veruje.

„Kaj pa počneta vidva; saj sedita, in kot pribita.“

„Čakava na brzojavko.“

„Bežita, kakšno brzojavko?“

„Brzojavko ljubezni“, sta pojasnila.

„Vama se menda meša, oprostita“, je užaljeno dejala Tonica.

Ta trenotek pa je zabrněl električni zvonček. Prijatelja se nista mogla vzdržati in bruhnila sta v glasen smeh. Zvonček pa je pel sunkoma, sedaj hitreje, sedaj počasneje...

„Kaj vendar pomeni to?“ je hitela gospodična Tonica.

„I, to je brzojav, kakor sva rekla! Vse gre po sreči.“

Gospodični Tonici so napolnile dušo nejasne, a zle slutnje. Vstala je in stekla do vrat:

„Grem poklicat Tinico!“

„Nikar, nikar“, sta ji branila Manko in Nanko in se lomila od smeha. „Vse nama pokvarite.“

A nista je mogla zadržati. Kot vihra je skočila na hodnik in zdrvela proti sobi gospodične Tinice, prijatelja pa za njo.

„Tonica! Tonica! Odpri, če si doma! Boš nekaj videla!“

Molk.

„Tak, odpri vendar! Boš videla nekaj čudnega!“

Vrata so se otvorila, in na hodnik je stopila gospodična Tonica, rdeča kot puran, če je razdražen, zbeganih oči in zmrušenih las:

„Za božjo voljo, kaj pa je? Cemu mi ne daste miru ponoči?“

Tonica in naša dva junaka so vdrli v sobo, a tu ni bilo videti nič nenavadnega. Gospodična Tonica je bila razočarana, prijatelja pa sta se pritajeno muzala, saj sta čula, kako je v

kotu, kjer je stala omara, nekaj prav hitro zaskripalo.

V tem si je gospodična Tonica popolnoma opomogla in z ravnodušnim glasom je vprašala:

„Povejte mi vendar, kaj vas je prignalo k meni?“

„O, nič posebnega“, se je zlagal Manko. „Gospodični Tonici je bilo dolgčas, pa naju je povabila k vam.“

Tonica se je vgriznila v ustnico, se kislo nasmehnila in rekla:

„Nič jima ne verjemite! Miru mi nista dala, pa sem pobegnila k vam.“

No, in sedaj smo tu,“ je modro dostavil Nanko. „Dovolite, da posedemo in malo pokramljamo!“

„Joj, kako ste me prestrašili“, je hinavsko tožila Tonica. „A sedaj je že dobro. Kaj pa drugače novega? Kje imate pa gospoda Branka?“

„Gospod Branko je šel na svež zrak in v samoto, veste, zaradi živcev“, je razložil Manko.

„Tako pozno!“ se je nedolžnega lica začudila Tonica.

Tonica je topo zrla v strop, kakor da ne razume ničesar. Nanko pa je pristavil:

„Večerni zrak je v resnici najmilejši in ta samota vpliva na človeka blažilno kot balzam.“

V omari je zopet nekaj rahlo zašustelo.

Kmalu nato je družba ostavila Tinico sobo in se razšla. Prijatelja sta bila že v postelji, ko je prisopihal za njima Branko:

„Le čakajta, vraga, vama že povrnem!“

„Ali je bil dober zrak?“ sta ga spraševala tovariša, kakor da se ni nič zgodilo.

Drugi dan jih je poveljništvo odpoklicalo.

Ločili so se kot prijatelji. Gospodična Tonica pa še danes samo sluti, kaj je pomenil ljubavni brzojav.

Vlagajte svoje prihranke v

Zadružno banko

V LJUBLJANI, Aleksandrova cesta.

Obrazi iz ljubljanske drame

Silvester Škerl:

Milan Skrbinšek.

Že v zgodnji mladosti se je v Milanu Skrbinšku zbudilo navdušenje za umetniško vdejstvo, in sicer pod vtisom blage osebnosti preprostega, a plemenitega in za vse, kar je na svetu lepega, vnetega očeta, ki je ljubil toliko veder razgovor v narodni govorici, kakor petje in glasbo ter resno

vendar se vabilom ni odzval. Vojaška služba ga je zanesla proti koncu vojne v Trst, kjer se je pod njegovim vodstvom vršila l. 1918.-19. morda najlepša sezona, kar jih je slovensko gledališče sploh imelo in ki ostane tistim, ki so bili tačas v Trstu, v neizbrisnem spominu. O tej sezoni se glasi poročilo odbora dramatičnega društva dobesedno: „Z veseljem je konstatirati, da je društvo zaključilo s prebitkom, med tem ko je začelo popolnoma brez sredstev. Sezija v preteklem letu je bila moralno in kvalitativno ena najboljših, kar jih Trst doslej pozna. — Gledališče v

prošli sezoni ni bila hiša zabave, olajšilo vsakdanjih naporov, ampak šola, hram božji.“ — Važno je to poročilo še zlasti zato, ker je prinesla sezona v velikem ciklusu slovenskih iger posebej ciklus Cankarjevih del, ko so se v Ljubljani Cankarja izogibali v velikem loku, dalje ker je prinesla skoro izključno le dobra dela literarne vrednosti v skoro skoz in skoz dobrih reprodukcijah in to z objemom, ki si ga je moral Skrbinšek tako rekoč sproti vzgajati za oder, ki je bilo pa, vendar v sebi zaokrožena celota.

Po tej sezoni je bil Skrbinšek angažiran v Sarajevo, ker se pa tistega leta sarajevsko gledališče sploh ni otvorilo, je sredi sezone

odšel v Celje, kjer je prevzel vodstvo gledališča ter želel nadaljevati svoje v Trstu započeto delo; vendar so bile tam razmere mnogo neugodnejše in dasi beleži tisti čas celjsko gledališče svetlo in uspešno dobo, so je Skrbinšek v naslednjem letu rajši odzval vabilu Hinka Nučiča v Maribor, kjer je v najlepši harmoniji s slednjim deloval vso sezono kot režiser, dramaturg in vodja dramatične šole. Kakor povsodi, je tudi tam vzgajal naraščaj in tudi vsi ostali igralci se mu imajo mnogo zahvaliti. Po Nučičevem odhodu je še eno leto obdržal svoje mesto v družbi z Valom Bratino, a l. 1922. se je po dolgem času povrnil v Ljubljano, kjer še danes deluje.

Srednje postave, ravnega života, slok, podolgova tega obraza, z visokim čelom, normalnim, a izrazitim, licem, močnimi ustnicami ter živahnimi, naglo svoj izraz spreminjajočimi očmi, je Milan Skrbinšek tip

kulturno delo; samouk, je vglasbil mnogo posrečenih pesmi in okoli njega so se vedno zbirali ljudje, ki so imeli smisel za lepoto. Še danes ponavlja Skrbinšek pri vsaki priliki, kako neprecenljiva je bila v bogastvu in pestrosti vtisov njegova otroška doba po zaslugi njegovega očeta ter se ga z veliko hvaležnostjo spominja. To je bil čas, ko je z drugimi otroci prirejal gledališke predstave na podstrešju, dvorišču in po kašćah, bil je še čas, ko je realce vadil s tovariši v dijaškem diletantskem društvu narodne igre ter vodil svojo družbo v počitnicah po vsej deželi od odra do odra.

Mladenč se sprva posveti na Dunaju študiju tehnike, preide na univerzo, a se naposled vsidra v Ottovi dramatični šoli, kjer se z vso resnobo začne pripravljati na svoj poklic. Dvorni igravec Seydelmann ga sprejme brezplačno med svoje privatne učence in mu hoče zglediti pot k nemškemu gledališču, a Skrbinšek misli na Ljubljano in ko dovrši svoje priprave, se napoti v domovino, kjer leta 1909. prvič nastopi v ulogi Martina Spaka, katerega je že kot dijak nešteto krat igral.

Z Milanom Skrbinškom je dobila slovenska drama prvega strokovno naobraženega, temeljito za oder pripravljenega igralca, intelektualca, ki je posvečal svojo pozornost perečim problemom slovenskega gledališča in kakor nalašč za vzgojo domačih moči poklicnega človeka. Zavedajoč se tega svojega položaja, se je mladi Skrbinšek navdušeno polotil svoje naloge ter napravljat pot svojim mlajšim tovarišem v svet na študij, v Ljubljani pa se je kot učitelj dramatične šole bavil z vzgojo naraščaja. Poleg tega ni zanemarjal lastne izobrazbe ter se je vedno bolj in bolj poglobljal v smotre gledališča, tako da se je v gledališču nemalo po njegovi zaslugi pričelo tedaj tisto do danes še toli ovirano delo za osamosvojitve slovenske drame ter za umetniško povzdigo slovenskega gledališča.

Komaj dobro započemu delu je izbruh svetovne vojne napravil nasilen konec. V tem času je Skrbinšek enkrat — l. 1916. — gostoval v Zagrebu, kamor so ga pozneje ponovno vabili v engagement,

intelektualca in odločnega, s hipnotično močjo obdarjenega človeka.

Kot igravec je dosegel v mnogih ulogah odlične uspehe, njegova igra je vseskozi premišljena, logično utemeljena in dramatično izrazita. Ljubi spreminjanje temeljnega tona svoje vloge in poskuša mnogokrat pri reprizah zgraditi svoj lik na povsem drugem principu. Nedostatek teh eksperimentov je, da ohrani pač temeljni ton, temeljno štimungo, na katero naslanja interpretacijo svoje vloge, a ne vspe vedno v pogledu dinamike.

Ako hočemo nekoliko pobližje premotriti zgoraj rečeno tudi v pogledu njegovih režij, vidimo, da je Skrbinšek skrben interpret literarnega dela, da skuša pisateljevo delo čim točneje prenesti na oder kot (režiser v celoti, kot igravec pa, v kolikor liče njegove vloge). Vsako malenkost skuša zadostno utemeljiti, v njegovih uprizoritvah skoro ne najdeš neizdelane vrzeli. Na drugi strani je pa delo časih preveč združeno, in ker le s težavo razgiba temeljno štimungo, na kateri je zgradil interpretacijo, manjka časih njegovim uprizoritvam velika dinamična linija.

Omenil sem, da je Skrbinšek kot igravec dramatično izrazit. Rekel bi mu še, da ga je preveč dramatika in premalo teatralika. V prvem pomeni besede je teatraličnost bistven atribut gledališkega igravca, ker v nji je zapopadana magija igre, magija umetniške resničnosti, katera se sublimira baš v tem, da nikoli ne zataji svojega pravega obraza kot igra. Dramatičnost igravca pa zna segati preko meje umetniške resničnosti v življenjsko resničnost in vsled tega stopi Skrbinšek v dramatični ekstazi iz okvira igre.

V tesnih razmerah našega gledališča se zavzema za strnitev obojega v enoto, kakršna je nujno potrebna za umetniško ustvarjanje v gledališču, vtrajno delo tudi kot učitelj na Šentjakobskem odru, zmerom z na-

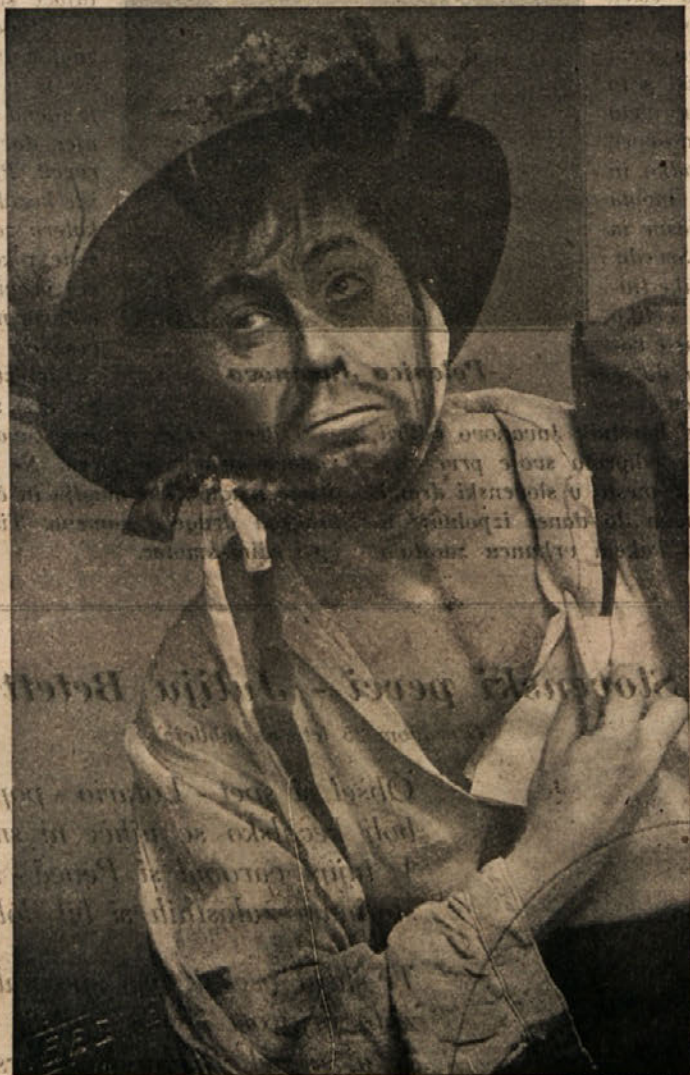
menom, da pridobi našemu naraščajo tako potrebnemu gledališču, dobrih mladih moči. —

Polonica Juvanova.

Izmed slovenskih igravk, ki so pri ljubljanskem gledališču vstrajale neprestano od početka svojega odrskega delovanja do danes, zavzema Polonica Juvanova odlično mesto. Pot njenega razvoja je tipična za igravko domačinko.

Priključimo si v spomin razmere, ki so vladale v ljubljanskem gledališču okoli l. 1909. Kar je bilo tujih moči, so bile vse dobro plačane in zagotovljen jim je bil tudi v počitnicah vsakdanji kruh. Počitnice pa so trajale tedaj pol leta in poklic igravca je prinašal torej dokaj nestalen zaslužek, če ni bil igravec, kakor rečeno, tujec. Domačin, ki je bil za šest mesecev v letu nastavljen pri gledališču ob skromnem plačilu, si je ostalih šest mesecev moral pomagati kakor je znal in mogel. Zato se je tedaj malokdo posvečal gledališču z odločnim namenom, da bi postal poklicen igravec, ker takrat so bili to pri nas ljudje, ki so tvegali sirotino življenje zavoľjo ljubezni do odra, večina pa je bila pri gledališču od danes do jutri, vsak hip pripravljena preiskati si drug poklic. Vsakdo pa je moral imeti svoj „izhod za silo“; če bi se v dolgih šestmesečnih počitnicah prirejanje predstav na lastno pest na podeželskih odrih ne obneslo, je moral vsakdo imeti kako zavetišče — ker bogme, prihrankov slovenski igravec od svoje sezonske plače ni mogel imeti.

Kakor tedaj vsak drug začetnik, je tudi Polonica Juvanova morala prestati svojo „vzgojo“ pri narodnem gledališču ljubljanskem. Ta „vzgoja“, ki jo je vpeljal tedanji intendant, je obstojala v tem, da je moral vsak začetnik tako dolgo nastopati v zboru, v

Milan Skrbinšek v vlogi Martina Spaka.

komparzeriji in ulogah, kot je n. pr. sluga ali služkinja, dokler se ni naveličal in šel, ali pa — po vstrajnem čakanju, po naključju prišel dobremu režiserju v roke, ki se je zanj zavzel.

Juvanova je poleg tega brez-nadnega „začetništva“ pod tedanjim vodstvom imela še to nesrečo, da se ji je pri govorjenju rado zrekalo in je bila vsled te napake skoro nerabna za oder. Njen učitelj v dramatični šoli Innemann se je bavil s to njeno napako ter v enem letu z intenzivnim vežbanjem dosegel, da je govorila povsem gladko in zvočno — danes pa bi mogla biti marsikaterega glede jasne in točne izgovorjave vzor. Seveda, zato je bilo treba poleg velike ljubezni do gledališča tudi veliko vstrajnosti in čile volje — tiste volje, ki je Juvanovi pomagala, da je sploh zdržala pri gledališču.

Tako pripravljeno, je Borštnik Juvanovo odkril, pod njegovim vodstvom je odigrala svoje prve važnejše uloge in zavzela svoje mesto v slovenski drami. Vedno zrelejša igravka, nam do danes izpolnjuje to mesto — ne z enako, na kakem vrhuncu zaostalo,

Polonica Juvanova

marveč zmerom dalje se razvijajočo silo in z zmerom širše se razpletajočim znanjem.

Harmonične postavbe, prijetnega obraza, brez vsake moteče karakteristike, obdarjena z glasom, ki je enako zvočen v visoki, kakor v srednji in nizki legi, je Juvanova zmožna posebiti še tako različne in celo nasprotujoče si pesniške figure.

Juvanova je igravka, ki se znajde v vsaki ulogi, vsak njen lik je v principu posrečen, ker je njena narava gibčna in prožna, njen dar izražanja v vsako smer razvit. Primerjal bi njen umetniški karakter s karakterjem vode, katera zavzema vselej obliko posode, v katero se zlije. To je namreč pravi karakter igravca. Njena natura, mlada in temperamentna, veselosti in razposajenosti na stežaj odprta, molči, šepče in vtihtine, ako se njen lik zlije v tugo.

Brez pretenzij igra. Zavoljo igre. Zmerom je Juvanova igravka v igri. Ne pozna ekstaz, ne pozna druge magije, kot magijo in čar igranja samega, brez vsakega drugega namena. Tistega igranja, ki mu je igra edini smotar.

Ivo Peruzzi:

Slovenski pevci - Juliju Betettu.

(Povodom 25 letnega jubileja).

Obšel si svet - Lotario - popotnik,
bolj kecalsko se nihče ni smejal. . .
V tujini caroval si Pevec - kralj,
stotinam žalostnih si bil dobrotnik.

Ti slišal vse si, vsa spoznal dognanja,
zató priprost si ves, odkrit in zvest.
A ni odvel Te blesk cesarskih cest,
Kot ptič, ki o domačih logih sanja.

Nazaj Te vabil zemlje klic je znani
in zdaj od preje poješ, dedek Samonog
in pesmico o svetemu Florijani . . .

O zlatogrli Mojster, naš hvaležni krog,
Te prosi, da zvestobo mu ohrani
in v čast Slovencev naj Te živi Bog!

ŠIROM SVETA

Karneval v Belgiji.

Od leta 1540. dalje obstoja v mestu Binche običaj, da prirejajo na pustni torek maškero-rado in obhod po mestnih ulicah v spomin

zabave, ki jo je priredila Marija Ogrska ob zavzetju Pérou-a. Maske, oblečene v zgodovinske obleke, bombardirajo gledalce s po-

marančami. Razne skupine prirejajo na trgih starodavne pleske. Tretji zopet izvajajo razne godbene in pevske točke. Ljudstvo je na ta dan

razigrano in celo najresnejši postanejo ob tej maškeraži židane volje, in šele pozno ponoči preneha ta zanimiv karneval.

Veliki francoski listi razpisujejo (običajno pred pustom) razne tekme. Tako je pariški „Matin“ organiziral tekmo papirnatih pokrival. Tako tekmovanje ima namen, da pokažejo naročniki lista dobre zamisleke, originalnost,

iznajdljivost, duhovitost in okus. Seveda so te tekme združene z visokimi nagradami, zato je tudi vedno veliko tekmovalcev.

Slika predstavlja skupino udeležencev s fantastičnimi todaokusnimi pokrivali.

Moderno stavbarstvo.

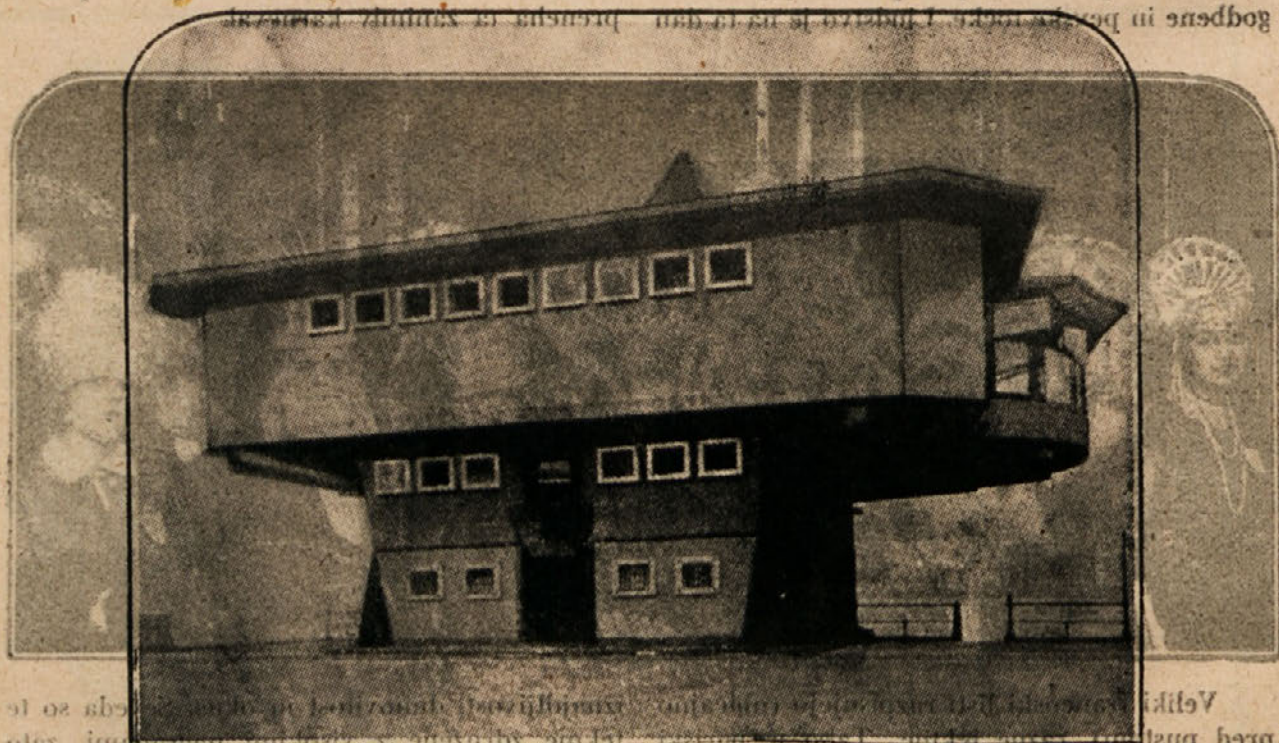
Po vojni je dobila moderna arhitektura nove smernice. Zgradbe naj bodo tako zgrajene, kakor to zahtevajo sedanje razmere in

potrebe. Novodobna arhitektura ima le malo skupnosti s prejšnjim načinom grajenja. Seveda so take moderne stavbe zgrajene tudi

konstruktivno drugače od prejšnjih. Glavni material je seveda železobeton. Na naših slikah vidimo dve takli stavbi.

Take stavbe so posebno prikladne za restavracije, za pavilione ob jezerih in morju. Krasne velike terase z odprtimi stenami nudijo

gostom lep razgled po vsej okolici in služijo take restavracije posebno kot zatočišče

ob viharjih, kjer se lahko na udobnem prostoru opazuje dihanje naravnih elementov.

Onim, ki hočejo, ali morajo graditi lastni krov . . .

Arh. Ivan Zupan:

(Nadaljevanje.)

Konkurenčni boj trka vedno in vedno trpkeje na vrata in zato boste našli nebroj neiskrenih svetovalcev, ki vas zavajajo od vaših sklepov in od zaupanja do onih, ki ste jih z izvršitvijo vašega gradbenega vprašanja poverili. V tem pogledu ostanite dosledni in če ste le v dvomih, potem sporazumno z vašim strokovnim zapnikom pritegnite v razsodbo višjo in nepristransko instanco.

Predno torej preidemo k nadaljni razpravi, reasumirajmo kratko prejšnje vrstice. In sicer: za zidavo se odločite pravočasno, da je možno izvršiti vse predpriprave temeljito in strokovno. Pred nakupom parcele je treba informacij pri merodajnih oblastih in računajte s tem, da je za izvršitev zgradbe potreben gotov čas. Če istega skrbite, je to le v vašo škodo, v škodo trpežnosti in zdravja. Že takoj začetkoma se zaupajte strokovnjaku, kateremu zaupate vse svoje želje, namere in v prvi vrsti vašo finančno možnost, ker le na podlagi tega se zamore vršiti delo v vašo korist in vsestransko zadovoljnost.

Le če je bilo to preddelo v tem pogledu rešeno, potem lahko začnemo s konkretnimi oblikami na papirju, z končnoveljavnimi razgovori glede zasnove tlorisa, situiranja hiše na parceli, zasnove vrta, ograje i. t. d.

Ako niste vodili teh razgovorov glede stavbnega programa skupno z vašim tehnikom, potem si ga, po uvaževanju preje navedenih smernic, sestavite pismeno in to kot pripomoček za napravo prvih škie. Ako ste toliko zmožni, da ste si zasnovo tudi nanesli na papir, potem si to obdržite, da ne prejudicirate arhitektu prost koncept, ker bo morda on isti program ugodneje in štedljiveje rešil. Saj je poprava na škici po vaših zahtevah še vedno mogoča. Pri napravi škie se ne ozirajte na izdatke. Le če je več izbire, si lahko vzamete najboljše in najekonomičnejše.

Na podlagi škieirane zasnove pa se lahko že precej točno govori o gradbenih stroških, o gradbenem materialu in o ostalih detajlih.

Gradbeni stroški, kakor že omenjeno, so pa v sedanjih časih skoro pri vseh, ki hočejo ali morajo graditi, začetek in konec lastnega krova. Zato bom poizkusil navesti nekaj tabel, po katerih si tudi nestrokovnjak lahko že vnaprej ustvari vsaj približni gradbeni trošek, če si je s svojimi stanovanjskimi potrebami v novi gradnji na jasnem.

Navadno aproksimativne gradbene stroške računamo na podlagi takozvane „zazidane ploskve“ po kvadraturi ali pa po „obzidani kubaturi“. Točneje je zadnje, ker se lažje vpošteva polovično podkletenje ali delna izraba podstrešja, vendar pa je proračunanje po „zazidani ploskvi“ pri nas bolj običajno in za lajka tudi lažje.

Na primer: v pritličju potrebujete dve sobi, kuhinjo in shrambo ter ste velikost teh prostorov tudi (z ozirom na vaše pohištvo) v merah že določili, potem seštejete kvadraturu vseh teh prostorov ter dodajte še približno polovico te izmere, pa dobite „zazidano ploskev“ vašega pritličja. V tej dodatni polovici so všteti nekako ostali prostori kakor stopnišče, hodniki (predsoba), stranišče itd., kakor tudi potrebno zidovje, katerega lajik navadno pozabi vkalkulirati. Ta približna dodatna polovica se seveda, če se zahteva v pritličju več sob izdatno poveča, kar pa je tudi potrebno, ker je stanovanje udobnejše in je računati na večje predsobe (vsled direktnih dostopov v sobe), na boljše stopnišča, event. garderobe in drugo.

Ako ste toraj na ta način določili „zazidano ploskev“, potem si po spodaj navedeni tabeli lahko ugotovite aproksimativne gradbene stroške s tem, če kvadraturu pomnožite z navedeno ceno posamezne postavke, kakor ste si pač gradnjo zamislili.

Zgradbe	Kvadratura (m ²)	Nepodkleteno	Podkleteno ali izrabljeno podstrešje	Podkleteno in izrabljeno podstrešje	Izvedba
Pritlična zgradba	70	Din	Din	Din	
		1.120.—	1.755.—	2.210.—	fin.
	90	1.000.—	1.560.—	1.955.—	nav.
		1.100.—	1.722.50	2.167.50	fin.
	120	972.—	1.521.—	1.912.50	nav.
		1.072.—	1.677.—	2.108.—	fin.
	150	944.—	1.482.—	1.836.—	nav.
		1.040.—	1.625.—	2.040.—	fin.
Enonadstropna zgradba	70	904.—	1.397.50	1.734.—	nav.
		1.890.—	2.470.—	2.875.—	fin.
	90	1.680.—	2.204.—	2.541.—	nav.
		1.862.—	2.422.50	2.817.—	fin.
	120	1.645.—	2.137.50	2.474.—	nav.
		1.820.—	2.346.50	2.760.—	fin.
	150	1.575.—	2.042.50	2.380.—	nav.
		1.750.—	2.280.—	2.668.—	fin.
		1.540.—	1.976.—	2.323.—	nav.

Cene so mišljene na srednje-dobrem terenu. V slučaju, če gradite na prav dobrem gramoznem stavbišču, potem odštejete nekako 4% od stavbene svote, ker si vsled pridobivanja gramoza na licu mesta, odnosno vsled lažjega suhega fundiranja toliko prihranite.

Na skrajno slabem terenu pa dodajte stavbni svoti še ca. 3%, ker bo misliti na črpanje vode, na strokovnejšo izvedbo temeljev in na drenažiranje.

Kakor že omenjeno, je pa predkalkulacija na podlagi „obzidane kubature“ še sigurnejša in isto izvedete na prav isti način, le da prejšno kvadraturu pomnožite še z višino prostorov. Za pode oziroma stropove prištejte v vsaki etaži ca. 35–40 cm. Če so izrabljena podstrešja s takozvanimi odrezanimi sobami, potem višino podstrešnih sob vstavite samo dvetretinsko; zgornji slemenski del pa ne vpoštevajte, ker je isti v svoti že vkalkuliran. Kletne prostore je seveda vpoštevati in se pri kubiranju ozirati na event. lože, odprte verande, ker se iste izvrše ceneje, kot normalni stanovanjski prostori.

Vendar pri vsem tem ne morete mnogo pogrešiti in boste zamogli na podlagi nastopne tabele še točneje izračunati v kakšnem okviru se ob vrstel stavbni strošek za lastni dom.

Zgradbe	Kvadratura (m ²) katere je pomnožiti z višinami	Nepodkleteno	Podkleteno ali izrabljeno podstrešje	Podkleteno in izrabljeno podstrešje	Izvedba
Priljučna zgradba	70	Din	Din	Din	fin.
		280	270	260	nav.
	90	275	265	255	fin.
		243	234	225	nav.
	120	268	258	248	fin.
		236	228	216	nav.
	150	260	250	240	fin.
		226	215	204	nav.
Enonadstropna zgradba	70	270	260	250	fin.
		240	232	221	nav.
	90	266	255	245	fin.
		235	225	216	nav.
	120	260	247	240	fin.
		225	215	207	nav.
	150	250	240	232	fin.
		220	208	202	nav.

Tudi k tem končno dobljenim svotam prištejete ali odštejete preje navedene difference glede dobrega ali slabega terena in smatrate te cene brez električne razsvetljave. Vodovod in kanalizacija je vračunana v toliko, kolikor spada v hišo, vendar pa bo zveza z glavnimi cestnimi vodi še posebej kalkulirati, ker je to na vsakem stavbišču drugače. Isto je z ograjo, ureditvijo vrta in morate biti baš previden, ker tu leži razočaranje gradbenega gospodarja. Ko dobite proračun stavbnega podjetja, vas navadno zanima samo končna svota in ne vprašate kaj je vse v tej svoti zapopadeno in kaj boste morali za kompletiranje gradnje še posebej plačati.

Gradbeno podjetje, ki je stroškovnik sestavilo, naj bi vas na ta nevrtačunena večdela takoj začetkoma opozorilo in naj bi ista najbolje pod rekapitulacijo pismeno navedlo, da boste na te izdatke — kot lajik v stavbni stroki — pripravljeni, da ne bo potem pri obračunu nesoglasij, kar je v prvi vrsti tudi v prid podjetju samemu. Iz tega razloga so tudi tako velike variacije pri ponudbah razumljive. Če vprašate to ali ono podjetje samo informativno za stroške, boste zvedeli nebroj cen in tisti, ki je včasih najcenejši, je končno lahko najdražji, ker si predstavlja priprostejšo izvršitev ali pa je gotova dela sploh prezrl in boste iste morali doplačati, če boste hoteli gradnjo kompletirati.

Zato si na podlagi prejšnjih tabel napravite pregled stroškov in šele na to, če ste uverjeni, da to finančno zmorate, si pustite izdelati načrte in točne proračune, da imajo pri stavljenju ponudb vsa podjetja, ki vam offerirajo isto bazo, isto in jednako podlago za sestavo take ponudbe.

Tudi je eno in isto stavbo mogoče napraviti za večjo ali manjšo svoto in to po istem tlorisu in na istem prostoru. Trpela bo pač kvaliteta materiala in strokovna izvršitev. Zato sem vzel preje navedene cene le za solidno in dobro delo. Če boste rekli, da si upate zidati še veliko ceneje, potem vam to rad verjamem, a delali boste le v vašo škodo. Prihranimo si le z racionalnimi in premišljenimi pripravami, z event. cenanim nakupom materiala, če izrabimo profesionalistovska dela in mrtvo stavbno sezono (zimo). Glavno pa je, da med gradnjo ne izpreminjamo načrta, da ostanemo dosledni svojemu prvotnemu programu. To je značilen pojav v stavbni stroki, ki sem ga opazoval v nešteti slučajih. Pred oddajo gradnje se hrani na levo in desno in ko je gradnja v svoji polovici, ko ste se takorekoč privadili izdajati večje svote, ko ste s tem preboleli tisto hvalevredno navado varčevanja, potem pridejo izpremembe, boljši material in varčevanje preneha vse v neki tolažbi, češ, saj samo enkrat zidam in ne pomislite na končni obračunski elaborat in na vse one malenkosti, ki so zvezane še z vselitvijo z novim neobhodno potrebnim pohištvom itd.

Razočaranje je potem veliko in vsako pravo veselje do lastnega doma je zagrenjeno. Omenim to radi tega, ker je danes večina takih, ki morajo graditi z omenjenimi sredstvi in ker poznam njih psiho pred gradnjo in po gradnji, ker vem, da se navaja kot vzrok tega razočaranja, te nedoslednosti — večkrat neopravičeno — arhitekt ali izvršujoče podjetje.

(Nadaljevanje sledi.)

Zadružna banka v Ljubljani, Aleksandrova c. sprejema hranilne vloge na knjižice ali na tekoči račun. Vršni vse devizne in valutne ter vse v bančno stroko spadajoče posle.

Strojno mizarstvo

RUD. SRIMŠEK

se priporoča za vsa stavbna in v stroko spadajoča dela.

LJUBLJANA, Linhartova ulica števil. 16

Nekaj besed o možitvi.

Predvsem je treba ugotoviti, kaj zahteva zakon? Zakon zahteva večno popuščanje in odpuščanje, odrekanje lastne volje in lastnega hotenja. Zahteva nedogledne kompromise. Odpovedati se je treba vsem zlim razvadam. Zahteva, da se zakonca prilagodita drug drugemu.

Življenje terja od nas svoj atribut. Razvajeno dekle, ki misli, da bo po možitvi ustrezno njenim sanjam in nadam, je bridko razočarano. Ej, koliko je treba žrtvovati. In to za srečo in mir v zakonu.

Ženi je dala narava dar potrpežljivosti. Kako bi sicer žena mogla zmagati breme materinstva, breme težkih skrbi in bolečin brez potrpljenja? Njena ljubezen jo vodi k popuščanju in odpuščanju.

Ne morem si misliti, da bi bil zakon mogoč brez kompromisov. Ne moreta se najti dva človeka, ki bi imela skozi dolgo dobo let iste želje. Eden mora popustiti v prilog drugemu. In če že mora v zakonu kdo popuščati, naj bo to vedno žena. Če že mora kdo vladati, naj bo to mož in ne obratno.

Gorje pa zakoncem, kjer vlada žena. Žena, ki si je priobila oblast nad možem, ga zaničuje in mož postane lutka v rokah lastne žene. V takem zakonu ni nobenih vezi več in ni ljubezni. Mož, ki čuti, da je izgubil premoč nad svojo boljšo polovico in njeno spoštovanje, prične sovražiti to oblast in mesto raj na zemlji imata zakonca na eni strani samo zaničevanje, na drugi strani pa strah in sovraštvo. Žena naj je gospodar v hiši samo takrat, če je mož pijanec, ali zapravljivec, ki ne zna obvladati svojih strasti.

Sicer pa žena itak vedno vlada nad možem, če je dovelj razumna in izrabi za to gotove ugodne prilike. Samo najti mora način vladanja ter najti slabe strani moža, (ki jih ima vsak moški) in mož tako pleše, kako žena žvižga. Samo takta je treba zato, da tega mož ne opazi. Navidezno naj ima mož prav samo zato, da se lahko na prsa trka, češ, jaz sem gospodar in ti se moraš pokoriti. To mu laska in prija in samozavestno nosi glavo pokoncu. Pusti mu to veselje ki te nič ne stane, če pa je vendar tako, kakor sama želiš. Tudi, če mož kasneje opazi, da se tu pa tam pokorava tvojim željam, ni hud. Možu se gre le za priznanje njegove oblasti, drugače pa ga lahko oviješ okoli prsta, če ž njim taktno ravnaš. Zato bodi ž njim ljubezniva, prijazna, poslušna, ubogljiva, nikdar pa ne svojeglava, zadirčna in prepirljiva. On ima čez dan s svojimi posli dovelj skrbi, dovelj neprijetnosti, in boj za vsakdanji kruh nalaga možu težka bremena. Ne smeš zahtevati,

Dr. Haberland:

Pomlajevalni problemi.

V boju za vsakdanji kruh ima človek živo željo, da se ohrani mladega in zdravega. Zato so se za problem pomlajevanja zanimali zdravniki že pred tisočletji. Takrat so Kitajci in Egipčani pili svežo kri mladih sužnjev. Pi-

da bo po dnevnem trudu prenašal tvoje muhavosti. Nikar ne kaži slabe volje, prijazna bodi ž njim.

V zakonu je največ prepirov radi prav malenkostnih stvari. Temu so po največ krive žene same. Včasih nastane prepir, in nihče ne ve zakaj, pa vendar je žena objokana. Ej, če bi se pravočasno spomnila, da za malenkosti ni vredno solza in pravočasno utihnila, pa bi bilo tri četrtine manj prepirov. Če je siten, hodi okrog njega, kakor mačka okrog vrele kaše. Ne drezaj v njega, kajti takrat drezaš v sršenovo gnezdo. Predstavljaš si, da je mož bomba, ki takoj razpoči, če se ji približaš z ognjem. Pusti ga naj se repenči in jezi, se bo že ohladil, če bo videl, da mu ne ugovarjaš. Kasneje ga bo sram in hvaležen ti bo, da mu sitnosti nisi zamerila.

Če le moreš, se zanimaj za njegove dnevne brige. Mož rabi nekoga, kateremu lahko potoži službene neprijetnosti in rabi nekoga, s katerim razpleta svoje načrte. Bodi mu prijateljica v dobrih in slabih časih in ljubil te bo.

Z denarjem varčuj. Navadi se, dobrega gospodinjstva. Vodi zapiske o izdatkih, da ne bo mož presenečen, če bo več izdatkov, kakor jih on predvideva. Kuhaj dobro in okusno. Skrbi za red. Pazi na snago.

Veliko pazljivosti posveti jedilni mizi. Okusen aranžma podvoji vrednost jedi. Ob slavnostnih prilikah, (rojstni dan, god, obletnica itd.) se posebej skrbi, da bo kosilo in večerja praznična, po možnosti v nato primerni toaleti, mož v črni obleki. S tem ima družina gotovo spremembo enoličnega družinskega življenja, možu pa je bivanje doma prijetno in ne sili v razna društva.

Oblači se skromno, pa vendar prikupljivo. Svojo zunanost ne zanemarij, temveč nasprotno posvečaj negi več pazljivosti, kakor pa takrat, ko si bila dekle. Telovadba, sport, gimnastika te bo ohranila gibčno in vitko; masaža obraza in rok ti napravi gladko in mehko kožo brez brazd. Neguj zobe in lase. Ravnaj se po modi. Zanimaj se za vsak napredek, za dnevne dogodke, bodi dobre volje, živahna, zgovorna in duhovita, bodi zanimiva, skrivnostna, moderna, kajti vse to ti je potrebno, če hočeš, da te bo mož ljubil in spoštoval.

Ona žena, ki se lišpa

samo zato, da drugim ugaja, doma pa hodi v zamazanem perilu, s pohojenimi copati, mahadrava in skušana, ne more zahtevati, da jo bo mož „nosil na rokalah“, kakor je to delal ob času „medenih tednov“.

Ne pozabite plačati naročnine, če jo še niste nakazali!

To početje je temeljilo na tedanjem, zmotnem nazarju, da je kri sedež življenja in duše. Še do početka 19. stoletja je mnogo znamenitih zdravnikov trdno verovalo v prevedbo krvi, chirurgia transfusaria, ki povrne mladost ostarelemlu človeku.

Nova pota so menili najti z naukom o notranjem izločanju (inkreciji).

Nekatere žleze izločajo svoje produkte le navzven, n. pr. sluznice. Je pa tudi nekaj žlez z notranjim izločanjem, kojih sok srka telo in ga porablja zase. Tem žlezam nedostajajo takozvani odvajalniki. Posebnega pomena so ščitna žleza, male ledice ali nadledičje, kakor tudi v možganih nahajajoči se možganski privesek in pinelasta žleza. Ako ti organi ne delujejo, se pojavljajo najhujše bolezni. To velja tudi o onih žlezah, ki združujejo oboje, zunanje in notranje izločevanje. Sem spada n. pr. trebušna slinavka, iz katere se pridobiva znani insulin, in spolni organi, predvsem testikula. Ker je nedelovanje poslednje zlasti v starosti očitno tudi vsakemu lajku, skuša mnogo učenjakov nadomestiti ta nedostatek delovanja spolne žleze.

Steinach podvezuje in prerezuje odvodnik testikule. S tem hoče doseči umetno poganjanje vmesnih stanic, da znova vzbudi njihovo inkretorično dejavnost. Drugi učenjaki vidijo v tem postopanju to prednost, da se produkti omenjene žleze ne izgubljajo navzven in se porabljajo le za lastno telo. Na pomen vmesnih celic se tu ne morem ozirati. Metoda je vsekakor teoretično in znanstveno dobro utemeljena. Pri poizkusih z živalmi je pokazala mnogo ugodnih rezultatov. Pri človeku dosežemo s to malo operacijo često presenetljivo zboljšanje, ki lahko traja dalje časa. Ker pa nastajajo včasih radi ovi-ranega odtoka semenja najtežji vzporedni pojavi, se dozdeva, da Steinachovo ravnanje ni čisto brez nevarnosti. Opazovali so težke duševne motnje, ki so v enem primeru povzročile celo smrt; dalje naglo propadanje sil, kakor tudi duševno in telesno onemoglost. Vse to je poudarjal že l. 1920. leipziški kirurg Payr. — Primerne inčice Stinchachovega postopka izključujejo take opasne bolezenske pojave. S temi se tačas bavi strokovni svet. Končne sodbe po doslej zbranih izkušnjah še ne moremo izreči, ker so posamezni primeri hudo različni. Da-li je to postopanje umestno, mora določiti natančna zdravniška preiskava. Zakaj staranje je pri človeku in živali zelo različno.

Popolnoma druga je stvar s presajevanjem moških kalčnih žlez. Najprej se je pojavila misel, vcepiti starcu delovanja zmožno testikulo mladega moža. Toda anatomsko-patološka in biološka dejstva križajo take poizkuse.

Čim fineje je zgrajena tkanina, tem manj odporne sile kaže, da bi živila na vcepljenih tleh. Žleze so naj-finejše sestave. Celó ako kirurg živemu bitju izreže le prav majhen tenak kosček in ga takoj vcepi isti živali ali človeku (takozvana autotransplantacija), zamre za nekaj časa tak transplantat. Celice ga ne morejo takoj preživljati; veleobčutljiv košček tkanine mora zamreti. A tudi telo se brani takih vpádov. Zvezne tkanine omeje transplantat in ga izločijo. V še večji meri se to tiče transplantatov, ki niso odvzeti istemu telesu, tudi če

obstoji neposredno krvno sorodstvo, n. pr. med očetom in sinom.

Vse kaj drugega je zopet precepitev človeških jajčnikov, ker ti nimajo odvajalnika kot testikule.

Uspešne heteroplastične presaditve žlez, t. j. od živali na človeka, so biološke nemožnosti. Vse mikroskopične preiskave izrezanih žleznih transplantatov so pokazale, da morajo ti poginiti. Pač čuti dotični pacient več let transplantat skozi trebušno kožo, a patolog nahaja tam le tkaniast narastek in popolno uničenje presajene testikule. Tkanina testikule se nekaj časa še ohrani. Stoti do stopenideseti dan po presaditvi pa ni možno več dokazati, da obstoje semenska vlakna; tristo dni kasneje se pojavi cistični izrodek in kmalu ne ostane nič več. (Po mojih poizkusih približno v poldrugem letu).

Popolnoma izključena je uspešna precepitev heteroplastične snovi, ki jo odjemlje Voronov človeku podobnim opicam. Ne ugovarjam, da srka telo snovi iz transplantata, dokler ne izgine presajena testikula. Toda pacientu se ne sme povedati, da se živalska testikula vživi, da je zmožna delovati. Tudi je še treba pojasniti, v koliko take resorpcijske snovi navajajo druge žleze k nadomeščajoči funkciji za funkcijsko nesposobne spolne organe.

Ker ti pomlajevalni poizkusi ne jamčijo za uspeh, se poraja nova moda pomlajevalnega lečenja. Stvarjajo se izvlečki iz testikul ali jajčnikov in se vbrizgavajo v staničevje. Pri površnem opazovanju se nam ta postopek vidi teoretično (ne praktično) pravilen. Vendar si dotičnik od take intravenozne vcepitve ne sme dosti obetati. Pač pa bi se moralo to postopanje vršiti v obliki sedanje sladosečne terapije z insulinom. Vendar govore proti temu mnogi pomisleki. Zakaj staranje ne zavisi samo od nedelovanja spolnih žlez.

Daleko večjo terapevtsko vrednost imajo novi organski preparati iz testikul in jajčnikov, ki se vbrizgavajo pod kožo. Napredek na tem polju že dopušča natančno delitev v doze in enote.

Ne glede na produkte onih žlez z notranjim izločanjem razpolaga zdravnik z mnogobrojnimi sredstvi, da se bori zoper starost.

V prvi vrsti je vsako škodljivo uživanje, ki povzroča naglo staranje. Alkohol v vsaki obliki uničuje telo. Razno oškodovanje organov se seveda ne pokaže, ako uživamo alkohol v majhnih količinah. Isto velja za tabak, kavo itd. Toda stalno uživanje celo majhnih množin se čuti v starosti in pospešuje duševni in telesni propad.

Obramba zoper staranje je predvsem urejeno življenje v spolnem, duševnem in telesnem pogledu. Seveda se v današnjih časih človek težko čuva duševnih vznemirjenj, ki vedno povzročajo predčasno staranje. Tudi telesni naporji morajo biti umerjeni, da se fizične sile prehitro ne izgubijo in da se ne pojavijo bolezni. Pri tem mislim zlasti na sodobni sport. Dasi ga mora vsak zdravnik priporočati, mora žal priznati, da je kriv raznih zdravstvenih motenj in da povzroča v mnogih primerih srčno napako. Napačno častihlepje v mladosti ne dá misliti na škodo, ki jo občuti človek šele na starost. Z druge strani pa tvorijo pametne telesne vaje in utrjevanje v mladosti podlago za čilo starost. Odporno telo le redko podleže kužnim boleznim.

Ako sta staniče in srce zdrava in ako ni organskih obolenj, je najboljša obramba zoper ostarelost določen način prehranjevanja in pa novih postopkov, ki izredno vplivajo na delovanje žlez z notranjim izločanjem, torej tudi na testikule in jajčnike. Z temi novimi postopki moremo sedaj spolne žleze vzbujati k novi delazmožnosti. Znanstvene raziskave in dosedanj praktični uspehi nam dajejo poguma za nova dela, da se bomo lahko uspešno borili zoper fiziološke pojave staranja.

Prir. F. P.

Svaljčica

Svaljčica ali cigareta — Rusi ji pravijo papiroska — se je kot novinka z ozirom na značaj našega nemirnega časa kaj kmalu uveljavila pri tobakarjih in nastopila kot uspešna tekmovalka proti cigari in pipi. Ta lahki, vitki svitek tobaka, obdan od nežnega papirčka, se odlikuje pred masivno smotko, kakor tudi pred okorno pipo.

Spočetka so zvijali svaljčice samo s prsti tik pred pušenjem. Alphonse Daudet nam to opisuje tako-le: „Vzemimo ščep tobaka, položimo na listič papirja, tenkega in prožnega kot list vrtnice, in ga zvimo. To je prijetno delo. Potem prižgimo, in v ustih bomo občutili prijeten dim. Zrak in papir sta posrkala vso ostrost nikotina. Dve ali tri svaljčice, in pušenje preide v navado. Kadili jih bomo vse življenje.“

V Srednji Evropi se je pojavila svaljčica v prvi tretjini 19. stoletja. Prišla je iz Španije, ko se je razširila španska moda. Najprej jo je sprejela literarna in umetniška mladina Francije, in neki Francoz one dobe pripoveduje o pomenu svaljčice v Španiji: „Pušijo povsod in skoro samo svaljčice. Tobak, ki ga vsakdo meša po svojem okusu, in cigaretni papir, nosijo v ozkih dozicah ter zelo spretno zvijajo svaljčico za svaljčico in pušijo. Kade vedno: po obedu in v odmorih med posameznimi jedmi, v gledališču, po stopniščih, hodnikih, za kulisami in dim se vije tudi po ložah. Pri bikoborbah pušijo v vseh vrstah. Tobak ima domovinsko pravico v javnih poslopih, železnicah itd. To je običaj, ki ga ni možno zatreti. Tudi delavke v tobačnih tovarnah so

marljive negovalke pušenja. Med polodprtimi ustnicami ljubko drže svaljčice.“

Eleganten pušač je moral biti svoj čas več, da je zvil cigareto z enim samim prijemom, in o španskem kralju Ferdinandu VII. pripovedujejo, da je znal hkrati zviti svaljčico v obeh rokah.

Seveda je zadela svaljčica na hude nasprotnike. Zakrknjeni piparji in smotkarji svaljčicarjev niso smatrali za resne. Izdajatelj nekega pariškega pušilskega lista je pisal še l. 1855., da se mu zde kadilci svaljčice blazni, ker se pokore nagonu, zviti neko snov v kos papirja, prižgati in jo pustiti, da zgori. Pri tem je grajal mnoge prijeme, ki so potrebni, da postane svaljčica uporabna za pušenje, dočim je pri smotki treba le enega ali dveh prijemov. Pušenje svaljčic je žalosten znak propadanja mladine, ki ji več ne ugajajo preprosti užitki. Pristaši pipe in smotke so verovali, da je svaljčica odmerjena le kratka doba.

Mala svaljčica traja kvečjemu četrt ure, da izgine med ustnami, ki jo ljubijo. Ako jo držimo med prsti, se vije iz nje dih, spominjajoč tople sapice, in ako jo položimo iz roke, počiva in skriva svojo rdečo glavico pod sivim pepelom, dočim se dviga iz nje stebrič belega, dehtečega dima. Ko svaljčica umre, kmalu slavi svoje vstajenje v eni svojih sestic.

Cvetje v zimi

Solnce, svetloba, zrak, zmerna gorkota, nekoliko vlage, obdrži v zimskih mesecih večji del sobnih rastlin sveže in zdrave. Okna, na katerih imamo cvetlice, morajo biti v solncu in večkrat prezračena. Pri preveliki sobni temperaturi se rastline prehitro razvijejo in kmalu ovenejo. Zalivati se sme le tedaj, če je zemlja suha in tudi takrat le z mlačno vodo. Vsako preveliko zalivanje, posebno še z mrzlo vodo uniči rastline.

Listnate rastline je treba večkrat umiti z mlačno vodo, da se odstrani prah in mrčes. Kdor hoče imeti zgodaj trobentice, zvončke, vijolice, tulpe, hijacinte in druge pomladne rastline, ta naj iste presadi v lončke in jih postavi v toplo sobo ob oknu, kjer je največ solnca.

E. & A. Skabernè
Ljubljana

**Največja
izbira**

češkega in angleškega sukna.

Ročna dela

Novost, ki je v pariških salonih vzbudila največ pozornosti, je prozorna vezena ogrtača za večerne toalete.

Za spremembo mesto štirioglate rute z resicam, vpliva ogrtača iz čipkastega blaga prav prijetno. Čipkasto blago je podloženo s srebrom ali se nosi prosto in je s srebrno nitjo vezeno ali pretkano. Za ogrtače iz svile (Crepe de Chine) se prav okusno napravi aplikacijo iz istobarvnega baržuna. Elegantna in okusna je črna ogrtača s srebrno vezeno na robu. Sploh pa je letos vezena na višku mode in kot najelegantnejša je seveda srebrna vezena, ki je lahko strojno ali ročno izdelana. Tudi pomladanski klobučki se nam obetajo z bogato vezeno. A vse to v elegantnih harmoničnih barvah, ponajveč v istih nijansah.

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg šte. 15

Na malo **Dežniki** Na veliko

Ustanovljeno leta 1839

ZAHTEVAJTE POVSOD

ZORA

PRALNI PRAŠEK

odprt in v zavitkih, ki je
priznано najboljša kvalitete

MIROSLAVA LEITGEB

Posteljno perilo — Vsakovrstne vezene za perilo

Ročno vezenje, strojno vezenje do najfinejšega umetnega izdelka

**ROČNO IN STROJNO VEZENJE
LJUBLJANA, JURČIČEV TRG 3**

Krasni robci — Najfinejše damsko perilo

Bogata izbira najlepših vzorcev za zastore

ZA NAŠE MALE

Rose Fyleman:

Zakaj imajo pujski zvite repe.

Iz knjige Rose Fyleman „The Rainbow Cat“ preložil Griša.

Nekoč je živela vila, ki je padla v šipkov grm. Grm je bil zelo gost in se ni mogla rešiti iz njega. Jadno se je opraskala. Trnje je pri-jelo njena nežna krilca in ji raztrgalo lepo tenko oblačilo.

Šipkov grm je tvoril del ograje, ki je tekla vzdolž sadnega vrta. Nenadoma se je priklatil konj k ograji.

„O, prosim vas, pomagajte mi, gospod,“ je rekla vila. „Ujela sem se v šipkov grm in se ne morem rešiti.“

Konj je pristopil in jo pogledal.

„Hudo je prebivati na tem mestu,“ je rekel. „Kaj mi daš, da te izbavim iz njega?“

„Dam vam zlate vajeti in srebrno uzdo,“ je rekla vila.

Konj je stresel z glavo. „Ni vredno,“ je dejal. „Opraskal bi si obraz. Moj gospodar me ljubi zbog lepe, žametaste kože in nikakor ne morem pripustiti, da bi si pokvaril svojo zunanost. Razen tega imam nekaj prav lepe opreme. Gospodar gleda na to. Obžalujem, da vam nikakor ne morem pomagati. In se je odpravil proč.

Kmalu nato je priletela taščica na šipkov grm. „Oh, prosim te, gospa taščica, ali bi hotela priti bliže in mi pomagati?“ je rekla vila. „Ne morem se rešiti.“

„Kaj mi daš, je rekla taščica, „če ti pomagam iz grma?“

„Dam ti zlato jopico in srebrne šolnice,“ je rekla vila.

„Prav lepa hvala,“ je dejala taščica, ampak meni se zdi, da to ni povsem po mojem okusu. Imam že lep, rdeč telovnik in mrzko bi mi bilo šopiriti se z zunanostjo. Poleg tega imam strašno mnogo dela. Dobila sem mlado obitelj, ki moram skrbeti zanjo, in moj mož ne mara, da bi bila dolgo časa odsotna.“ In je odletela.

Na polju onstran ograje so se pasle ovce in ena od njih je prišla žvečeč tik do šipko-vega grma.

„O, prosim, gospodična ovca,“ je rekla vila, „ali bi mi mogla pomagati odtod?“

„Kaj mi daš, ako storim to?“ je rekla ovca.

„Naučim te peti, kakor pojejo vile,“ je rekla bela žena. „Dam ti tudi modrost. Bala se je namreč bolj in bolj in mislila, da bodo taki ljubki darovi pregovorili ovco.

Toda ovca je bulila glupo s svojimi steklenimi očmi. „To je vse prav dobro,“ je odvrnila, „toda slučajno imam prav lep glas od narave in tudi peti že znam precej dobro. Kar se tiče modrosti, ne vem povsem dobro, kaj je to, ampak zdi se mi, da ne zveni prav zanimivo. Veselega srca bi ti pomagala, ali trnje bi mi raztrgalo nežno, volneno suknjo, zato ne bom nikoli tega storila. Brez dvoma je dobra volnena suknja vredna več nego modrost.“ In okrenila se je proč.

Vila je pričela obupavati. Mislila je, da ne bo nikoli, nikoli več mogla iti nazaj v vilinsko deželo. Toda vprav, ko je izgubila vse nade, se je priklatil zakasneli pujsek, zoprno kruleč in buleč okoli s svojimi malimi, modrimi očmi. Izvohal je vilo, sedečo sredi šipko-vega grma z glavo sklonjeno na kolena.

„Kaj ti je?“ je vprašal pujsek.

Vila je dvignila glavo. Zagledala je pujskov grdi, rdeči rilec, ki je ril med šipkovimi vejami.

„Mislim, da te bom lahko rešil,“ je rekel, ko mu je povedala svojo nesrečo. „Nisem lep na pogled, ali imam dobro, trdo kožo in prav nič se ne bojim, da bi mi kaka odrtina pokvarila lepoto.“ Vohajoč in glasno kruleč je porinil glavo in pleča krepko v sredino šipko-vega grma in napravil vili gladko pot za izhod.

Vzdihnila je od olajšanja, ko je bila zopet prosta na žarkem solncu, a pujsek je stal in jo opazoval z začudenjem, kajti bila je ljubka stvarca. Zavedal se je bridko svoje grdote spričo njene lepote. Obrnil se je in jo popihal proti sadnemu vrtu.

„Ne hodi, ne hodi odtod,“ je zaklicala vila.

Pujsek se je okrenil.

„Nagrade nisi prejel.“

„Ne maram nobene nagrade, hvala lepa,“ je zakrulil pujsek in se oddaljil.

Toda vila je ostala pri svojem. Pohitela je za njim.

„Moraš vzeti nagrado,“ je rekla. „Zelo nesrečna bom, ako je ne vzameš.“

„Ampak jaz nečem ničesar, hvala lepa,“ je rekel pujsek. „Zelo me je veselilo, da sem ti pomagal.“

Vila mu je stala nasproti, preudarjajoč, kaj bi mu mogla dati, da bi mu koristilo. Zdelo se je, da nihče ne mara njenih vilinskih darov. Merila ga je z očmi od vrha do tal.

„Ali ne bi hotel kake stvari — stvari, ki bi te polepšala?“ je rekla.

V resnici je mislila „napraviti manj grdega,“ toda bila je tako hvaležna pujsku, da se je silno bala razžaliti njegova čustva. Zato je rabila ta izraz.

„Bojim se, da je skoro brezupno,“ je dejal pujsek napol s smehom. „Kakor vidiš, sem

tako grd stvor. Spremeniti bi me morala popolnoma.

„Ampak gotovo — nekaj malega...“ je rekla vila preudarno kakor še nikoli.

Vse to se je pa dogodilo zelo davno, ko so imeli pujski popolnoma ravne repe kakor večina drugih živali. Opazujoč njegov rep, je prišla vila na pravo misel. „Vem, vem,“ je rekla. „Kratek rep dobiš. To bo neizmerno izboljšanje in tako nenavadno.“

Pujsek je pogledal dokaj vzradoščeno. „Dobro, napravi po svojem okusu,“ je rekel. „Ne morem videti svojega repa, ampak vse-kakor si upam reči, da tvoje delo ne bo slabo.“

Tedaj se je dotaknila vila pujskovega repa s svojo čarobno paličko in rep se je hipoma zvil v lepe obročke.

Do tistega dneva niso imeli pujski nikoli vretenčastih repov in sedaj veste, kako so prišli do tega lepega okrasa.

Pri nakupu srečk razredne loterije,
vojne škode in vseh vrednostnih pa-
pirjev se obrnite na

ZADRUŽNO BANKO
V LJUBLJANI, ALEKSANDROVA C.

Priporoča se
knjigoveznica

galanterijska delavnica, okvirji za slike

MATKO POGAČNIK
Ljubljana, Sv. Florjana ul. 12

ZA STAVBE

po znižanih cenah vsakovrsten suh, tesan in žagan
les vsako množino v zalogi. Žaganje, odpadki od
lesa, drva. Dostava tudi na stavbo.

FRAN SUŠTAR,
lesna industrija in trgovina, parna žaga.
Ljubljana, Dolenjska cesta.

Knjigarna Nova založba

r. z. z o. z. LJUBLJANA, Kongresni trg šte. 19 in

Podružnica prej I. Giontini
LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV 17

priporoča v nakup svojo bo-
gato zalogo vseh šolskih in
pisarniških potrebščin ter knji-
ge lastne in drugih založb. Ima
tudi veliko zalogo barv za
slikanje na blago in svilo.

Favorit modni album sezonski. Din 26.—.

Favorit mesečnik stane Din 8.—.

Od teh dveh modnih zvezkov se dobe
vsi posamezni kroji v različnih velikostih.
Cena krojev 5.—, 10.—, 12.— in 15.— Din.

Naročajo se edino le pri tvrdki

A. KRISPER, Ljubljana, Mestni trg.

Glavno zastopstvo za Slovenijo.

Naše knjige

Vodnikova pratika za l. 1928.

(Izdala in založila Vodnikova družba v Ljubljani, 1927.)

Priročna in lične zunanosti je tudi letošnja Velika ali Vodnikova pratika založne družbe. Poleg koledarskega dela vsebuje večji del poljudno pisane poučne in strokovne članke, od katerih bodo čitatelje posebno zanimali zdravstveni črtici o golšavosti in padavici ter članek „Perpetuum mobile“. Umesten je odlomek o cirilici, saj je zlasti starejšim ljudem pri nas ta pisava še vedno v nekakšni strahu. Želeli bi kaj več čtiva, pri besedah pa pravilnega tolmačenja (vedja ni obrv!). Leposlovje je zastopano pičlo. No, družba je že imela vzrok, da je ravnała tako. „Pravljica o grofičku-krofičku“ je kaj ljubka in bo deci ugajala. Prijetno se čita potopis „Po sinji Adriji“, ki je začinjen s hudomušnimi epizodami. Vsebine pratike oživljajo šale, uganke in podobna drobnjav.

F. P.

Dr. Ivan Lah: Vodniki in preroki.

(Izdala in založila Vodnikova družba v Ljubljani, 1927.)

V okvir dveh heretikov — Trubarja in Cankarja je vpletel dr. Lah našo kulturno zgodovino, ki ji je dal zunanjo obliko 14 poglavij z uvodno in zaključno besedo. Po besedah angleškega misleca Carlyla, da je zgodovina sveta življenjska zgodovina velikih mož, nam je podal življenjepis 14 glavnih predstavitev našega kulturnega življenja. Hkrati nam je naznačil pot, ki jo hodi vsak narod iz sužnosti v deželo svobode in nam pokazal naloge in cilje prerokov in vodnikov ter njihovo uresničenje. Pisatelj upravičeno razlikuje vodnike in preroke, zakaj njihove naloge so različne. Naloga prerokov je, da razgrinjajo daljna obzorja, da govore vzvišene besede o bodočnosti in proslavljajo v pesmih obljubljeno deželo svobode. Vodniki pa imajo težjo zadačo, ker so vedno izpostavljeni strastem množice. Gorje vodniku, ako se zazdi množici, da pot, ki jo kaže, ni prava! Naši vodniki so se zavedali svojih dolžnosti. Pisatelj pravi o njih: „Njih cilj je bil: razširiti slovensko misel, okrepiti slovenstvo z gospodarskim delom, pridobiti narodnemu jeziku popolno pravico v šoli in uradih ter osvoboditi narod zastarelih nazorov, ki so se zdeli radi splošnega evropskega napredka ovira za svoboden razvoj na duševnem in gospodarskem polju.“

Njihova setev je šla v klasje. „Bohotno se je razrastla naša kulturna njiva tekom zadnjih desetletij. Število delavcev se je podvojilo in potrojilo; mladina je nesla evangelij novega življenja v narod, ki je sprejel besede naših novih glasnikov in se je pripravil na odločilni boj. — Tako smo stopili v svojo narodno državo.“

in sedaj smo tu. Pred nami se odpirajo novi vidiki, nova obzorja, nove naloge. Nestirno se oziramo po novih vodnikih in prerokih. Temelji, ki so jih postavili dosedanjí kulturni glasniki, so solidni. Pročlost nas bodri in daje upanja na lepše dni.

Knjiga je pisana trezno, brez namišljene in prenapete romantike, poljudno in z veliko ljubeznijo. Vsebuje marsikaj širšim krogom neznanega. Tako bodo mnogi tu pač prvič čitali, da nam je postavil prvi jasni politični program že Levstik l. 1867., takrat torej, ko bi se bili še lahko rešili dualizma.

Oprema knjige je, kakor pri vseh izdajah založne družbe, okusna. Škoda, da so fotografije tako zabrisane! Hrib s cerkvico v Poljanski dolini se ne imenuje Sv. Bolfenk, nego Sv. Volbenk ali, kakor pravijo Poljanci, Sv. Volnik.

F. P.

Griša: Prebujenje.

Pesnik Griša je zbral 40 strani obsegajočo zbirko, ki je žal premalo pregledana in prepovršno sestavljena. V zbirki je vendar več pesmi, ki so dokaj lepe, od kojih napravi globlji vtis sonet „Mladosti“.

Ti si mladost kot šumenje pomladi skoz les,
smeh jelke-device, uporni molk bora-orjaka.
Po žilah se tvojih srebrna lepota pretaka
kot meseca mleko po nedrhi zasajanih brez.

Knjigo je založil pesnik sam, a tiskala jo je tiskarna „Sava“ v Kranju.

Griša: Mozaik.

Boljša od Griševe zbirke je ta knjiga, ki jo je izdal pesnik v samozaložbi, opremljeno s svojim portretom, a tiskana je bila pri Slatnarju v Kamniku.

Prva pesem „Domovini“ je bila nagrajena:
O domovina, ti našega bitja vsebina

Poljubljena bela planika s Triglava-mejnika,
ki vsakokrat, kadar pogleda jo tujec vstrepeče —
in gleda na jug, kjer se v solncu svetlika
goli Koritnik ob rami Albanije divje preteče.

Pozdravljena žitnica, solnčnega smeha bogata,
matica pesmi, svobode, krvi in jezika,
kjer modra se Donava tiho, sanjavo pomika,
skriva v naročju bogate lepote Banata.

Pozdravljene bele pečine, kjer orel naš seda
na čelo ponosnega kršnega Kajmakčalana,
ko meril je pazno načrte in pota soseda,
ki čaka, da tekmeča zgrabi, ko stara se sceli mu rana.

Pesnik Koritnik ima v sebi mnogo sočne poezije, žal da včasih ustvarja, ko občutena pesem še ni v njegovi notranjosti dozorela in zato zaide v verzifikacije.

Tvornica kemičnih in farmaceutovskih preparatov

Ph. Mr. J. Kolář -- Ljubljana VII.

Priporoča cenjenemu občinstvu:

AMPYROFEN

proti glavobolu, neuralg. i revm. boleznim ischias, živčno bolenje zob.

SMEŠNICE.

Mačeha.

„Povej Janezek, kako se ti dopade nova mati, ki sem ti jo pripeljal iz Ljubljane.“

„Mislim, da bi tako lahko tukaj dobil.“

Kriza.

Samo še malo potrpite gospa Jugoslavija, gospodje poslanci si še niso edini, kdo vas sme rešiti.

Odkritosrčen odgovor.

V malem industrijskem trgu je živel delavec, katerega je že dolgo bolet vrat. Vedno slabše in slabše je bilo in naenkrat ni mogel več požirati. Šel je h blagajniškemu zdravniku, pa ga ni bilo doma, ker se je odpeljal na deželo. Pa je šel k drugemu zdravniku. Ta ga je preiskal, zmajal z glavo in mu dejal: „tako je, dragi moj, če ne boste še danes operirani, je z vami konec. Tukaj ne morem prav nič napraviti. Svetujem vam, da se s prvim vlakom peljete v mesto, v bolnico — tam vam bodo pa že pomagali.“

Mož se je res peljal v bolnico, se pustil operirati in je prišel po treh tednih zopet zdrav domov.

Ni trajalo dolgo, pa je prišlo od bolnice pismo na bolniško blagajno, da naj plača 300 Din operacijskih stroškov in 600 Din za oskrbo. — Pa se bolniška blagajna stogoti in odpiše, da ne plača prav nič, češ, da ni ona poslala moža v bolnico.

Zdaj pa so se ujezili tudi pri bolnici in tudi primerno odpisali; bolniška blagajna pa ni popustila — in

tako so pisarili pol leta sem in tja — dokler končno ni prišla zadeva pred okrajno glavarstvo.

Tam se pa niso dolgo obotavljali ampak so hitro pisali občini naj ugotovi in obratno sporoči:

1. Ali je bila operacija potrebno potrebna.
2. Če da, ako bi se ne bila mogla izvršiti tudi na licu mesta, in
3. Koliko stroškov bi v tem slučaju nastalo.

Zupan je oddal odlok v rešitev občinskemu zdravniku in čez dva dni je prejelo okrajno glavarstvo sledeč odgovor:

ad 1. Operacija je bila potrebno potrebna.

ad 2. Operacija bi se bila brez nadaljnega lahko izvršila na licu mesta,

ad 3. Stroški v tem slučaju bi bili:

Operacija: 300.— Din.

Obveze: 400.— Din.

Pogreb: 1500.— Din.

Na policiji.

Kako se pišete?
Janez Tihotapec.
Kaj delate?
Skušam obdržati
svoj priimek v
skladu s poslom.

Vrhunec tehnike
pisalni stroj „Triumph“ 10

Specialna
mehanična delavnica
Ljubljana,
Kolodvorska 26, dvorišče
LUDVIK ŽITNIK.

Pri nakupu — prodaji nepremičnin
posreduje najuspešneje

REALITETNA PISARNA družba z o. z.
Ljubljana, Miklošičeva c. 4.

Elektrotehnično podjetje

ARHAR IN DRUG

LJUBLJANA VII, Celovška c. 80

Prevzema vsaka dela, kakor dalno-
vode, hišne instalacije, zvonce,
radio itd.

Solidna postrežba.

Cene zmerne.

KRANJSKE KLOBASE

zajamčeno prvovrstne
kakovosti nudi trdka

EVARD POPOVIČ, LJUBLJANA.

HIGIJENIČNA PRALNICA IN SVETLOLIKALNICA

FR. ŠIMENC

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 8.

Kemično snaženje oblek.

Zahtevajte povsod

BATTLE AXE JAMAICA RUM

in

BAKER'S TEA

**Vanilijev
sladkor**

**Pecilni
prašek**

Pazite na ponaredbe!

Proti vsem boleznim

deluje ugodneje kot vsako drugo zdravilo le

„FLORIAN“.

Ako hočeš ostati zdrav, ne uživaj drugih pijač temveč pij „Florian“ doma in izven domu — naj ne manjka v nobeni hiši.

Originalni „Florian“ izdeluje le

Tovarna: E. JERAS & DRUG,
LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 33.

Zahtevajte cenik in vzorce, ki se razpošiljajo brezplačno.

IVAN ŠIMENC

cvetličarna - vrtnarstvo

Šelenburgova 1. - Gradišče 12.

LJUBLJANA

Priporoča:

CVETLICE — ŠOPKE — VENCE

DEKORACIJE - ARANŽMAJE i. t. d.

KONCESIJONIRANO ELEKTROTEHNIČNO
PODJETJE

IVAN MIHELČIČ

LJUBLJANA - LEPI POT ŠTEV. 12

se priporoča cenj. občinstvu, za vsa v to
stroko spadajoča dela.

Delo solidno.

Gene zmerne.

EXPRESS

DRUŽBA Z O. Z.

Prodaja avtomobilov, motociklov, koles in njih delov,
pneumatike, bencina, olja itd. - Mehanična delavnica.

LJUBLJANA, VEGOVA UL. 8

Poceni in najboljše

likerja:

pešinkovec

rum

konjak

slivovko

brinjevec

vino Vermut

dobavlja le grenčico „Zlatorog“

TVORNIKA KONJAKA IN LIKERJEV

VELEŽGANJARNA

VIKTOR MEDEN

LJUBLJANA, CELOVŠKA CESTA 10

TELEFON ŠTEV. 2071

